

<https://jas.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Applied Sociology

E-ISSN: 2322-343X

Vol. 34, Issue 4, No.92, Winter 2024, pp. 81-104

Received: 30.04.2023 Accepted: 22.11.2023

Research Paper

A Sociological Study of Students' Suicide Ideation: An Empirical Test of Routine Activities and Agnew's General Strain Theories

Akbar Aliverdinia*

Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran
aliverdinia@umz.ac.ir

Seiede Sahar Enderajemi

M.A. in Sociology, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran
Enderajemi_s.sahar@yahoo.com

Introduction

Adolescents are particularly susceptible to suicidal tendencies. Suicide, the tragic outcome of a process that commences with suicidal thoughts, is a serious concern. Studies indicate that approximately one-third of individuals, who contemplate suicide, will eventually make an attempt on their own lives. Suicidal ideation is a significant predictor for suicide attempts. Various empirical studies have demonstrated a positive correlation between cyberbullying victimization and suicidal behavior. Typically, cyber stalking victims are young with college students being at a heightened risk. This study aimed to investigate the impact of cyber victimization as a stressor on suicidal ideation. To accomplish this objective, the research drew upon two theoretical frameworks: theory of Cohen and Felson's Routine Activities and theory of Robert Agnew's General Strain. According to Cohen and Felson's theory, the presence of three elements—target attractiveness, proximity to motivated offenders, and absence of capable guardians—contributes to criminal behavior and delinquency (in this case, cyber victimization). This theory was employed to explore the factors underlying cyber victimization. Furthermore, Agnew's strain theory posits that cyber victimization serves as a source of strain, leading to the development of negative emotions in individuals. According to this theory, the emergence of negative emotions can precipitate deviant behaviors, such as suicidal ideation and suicide.

Materials and Methods

This study employed a cross-sectional survey as its research method, utilizing a questionnaire to gather data. The research population comprised all students enrolled at Mazandaran University during the years of 1400-1401. A total of 426 questionnaires were collected and after excluding incomplete or unreliable responses, 400 questionnaires were subjected to analysis. The sampling technique employed in this research was stratified random sampling proportionate to the population size and categorized by gender. The data were analyzed using mean comparison tests and multiple regression with the assistance of SPSS software.

Discussion of Results & Conclusion

In line with the theory of Routine Activities, criminal incidents occur when three elements converge in time and

space: a motivated offender encountering a suitable target in the absence of a capable guardian. Consequently, victimization is elucidated by the convergence of suitability and access to a motivated offender in the absence of a capable protector. The research findings demonstrated that the presence of online target attractiveness, online proximity to motivated offenders, and absence of capable guardians contribute to an escalation in cyber victimization. According to the theory of General Strain, cyber victimization as a source of strain induces negative emotions in individuals. This theory posits that suicide is influenced by an individual's level of strain and his/her capacity to manage it through lawful means. The research results indicated that cyber victimization has a detrimental impact on negative emotions. Furthermore, the findings confirmed that negative emotions have a direct correlation with students' suicidal ideation.

* Corresponding author

Aliverdinia, A., & Enderajemi, S. S. (2024). A sociological study of students' suicide ideation: An empirical test of routine activities and agnew's general strain theories. *Journal of Applied Sociology*, 34(4), 81-104.

2322-343x / © University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/jas.2023.137461.2387>

Agnew contended that men are more inclined than women to respond to strain with criminal or delinquent behavior. Conversely, women are more prone to exhibit self-destructive behavior in response to strain. The study's results aligned with this assertion, revealing that girls experiencing negative

emotions are more likely to have suicidal ideation compared to boys experiencing similar emotions.

Keywords: Cyber Bullying, General Strain Theory, Victimization, Routine Activities Theory, Suicidal Ideation.

مقاله پژوهشی

مطالعه جامعه‌شناختی ایده‌پردازی خودکشی دانشجویان: آزمون تجربی نظریه‌های فعالیت روزمره و فشار عمومی اگنو

اکبر علیوردی‌نیا^{ID*}، استاد، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

aliverdinia@umz.ac.ir

سیده سحر اندراجمی، کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

بابلسر، ایران

enderajemi_s.sahar@yahoo.com

چکیده

هدف تحقیق حاضر، تأثیر بزه‌دیدگی سایبری به‌عنوان یک منبع فشار بر ایده‌پردازی خودکشی است. این مطالعه به‌منظور دستیابی به این هدف، از نظریه فعالیت‌های روزمره و تئوری فشار عمومی بهره برده است. روش تحقیق، پیمایشی و ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه است. جمعیت آماری تحقیق را کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه مازندران، در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ تشکیل داده‌اند که در مجموع ۴۰۰ نفر از این دانشجویان با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب انتخاب شدند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد دانشجویان دختر، بیش از دانشجویان پسر در معرض بزه‌دیدگی سایبری اند، به طوری که براساس داده‌های این تحقیق، ۲۷ درصد از دانشجویان دختر و ۳۳ درصد از دانشجویان پسر دچار بزه‌دیدگی سایبری شدند. همچنین داده‌های پژوهش حاکی از این است که حدود یک سوم از دانشجویان، ایده‌پردازی خودکشی دارند و مقایسه ایده‌پردازی میان دانشجویان دختر و پسر نشان می‌دهد ایده‌پردازی دانشجویان دختر (۴۲ درصد) حدود دو برابر دانشجویان پسر (۲۰ درصد) است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد وجود جذابیت هدف آنلاین، مجاورت آنلاین با متخلفان بانگیزه و نبود محافظان توانا، به افزایش بزه‌دیدگی سایبری منجر می‌شود. همچنین نتایج حاکی از تأثیر مثبت بزه‌دیدگی بر هیجانات منفی و نیز رابطه مستقیم هیجانات منفی با ایده‌پردازی خودکشی دانشجویان است. نظریه فشار استدلال می‌کند که خودکشی، تابعی از سطح فشار فرد و توانایی کنار آمدن با چنین فشار از طریق کانال‌های قانونی است. طبق تئوری فشار، کسانی که از عهده هیجانات منفی خود برمی‌آیند، تمایل کمتری به خودکشی دارند؛ بنابراین توصیه‌های سیاستی نظیر برنامه‌های توان‌بخشی شناختی- رفتاری که بر مهارت‌هایی مثل مدیریت خشم و حل تضاد متمرکز می‌شوند، مبنی بر نظریه فشار عمومی‌اند.

واژه‌های کلیدی: قلدری سایبری، نظریه فشار عمومی، بزه‌دیدگی، نظریه فعالیت‌های روزمره، ایده‌پردازی خودکشی.

* نویسنده مسؤول

علیوردی‌نیا، ا. و اندراجمی، س. (۱۴۰۲). مطالعه جامعه‌شناختی ایده‌پردازی خودکشی دانشجویان: آزمون تجربی نظریه‌های فعالیت روزمره و فشار عمومی اگنو. جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۴(۴)، ۸۱-۱۰۴.

مقدمه و بیان مسئله

خودکشی، نقطه پایانی یک پیوستار است که با ایده خودکشی آغاز می‌شود (Barrios et al., 2000: 229). خودکشی‌های منجر به مرگ در مردان، سه برابر بیشتر از زنان است و تلاش‌های مکرر برای اقدام به خودکشی، پیش‌بینی‌کننده‌های مهمی برای خودکشی‌های کامل‌اند. به‌طور کلی، میزان خودکشی در هر جنس و در طول زندگی متفاوت است. در جهان متداول‌ترین روش‌های اقدام به خودکشی، آویزان‌کردن خود، مسمومیت با سموم دفع آفات و استفاده از اسلحه گرم است (Bachmann, 2018: 1). در ایران نیز آمارهای رسمی پزشکی قانونی نشان می‌دهد تعداد ۷۰۱۴۲ مورد خودکشی منجر به مرگ در بازه زمانی نوزده‌ساله ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸ رخ داده است. خودکشی در ایران صرف‌نظر از برخی سال‌ها، به‌طور کلی روندی افزایشی را طی کرده و از ۲۸۴۰ نمونه خودکشی منجر به مرگ در سال ۱۳۸۰، به ۵۱۴۳ مورد در سال ۱۳۹۸ رسیده است (۸۱ درصد افزایش). بیشترین میانگین میزان خودکشی طی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸ مربوط به استان‌های ایلام (۱۷/۳)، کرمانشاه (۱۳/۶) و لرستان (۱۱/۱) است. کمترین میانگین میزان خودکشی نیز در سال‌های یادشده، مربوط به استان‌های سیستان و بلوچستان (۲/۱)، خراسان جنوبی (۲/۷) و یزد (۲/۸) است. در مجموع، میزان خودکشی در کشور به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت، از ۴/۲ در سال ۱۳۸۰ به ۶/۲ در سال ۱۳۹۸ رسیده است و حدود ۴۴ درصد رشد را نشان می‌دهد (علی‌وردی‌نیا، ۱۴۰۰: ۱۰۷). فراتحلیلی که باختر و رضاییان (۱۳۹۵) بر ۲۵ پژوهش مرتبط با نمونه‌های دانشجویی کشور انجام دادند، نشان داد اقدام به خودکشی در میان دانشجویان، از ۱/۸ تا ۳/۵ درصد و افکار خودکشی از ۶/۲ تا ۴۲/۷ درصد متغیر بوده است. همچنین نتایج طرح ملی سیمای زندگی، پژوهش گسترده‌ای که در سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ بر دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم تحقیقات و فناوری اجرا شد، نشان داد دانشجویان بین ۱۳/۲ تا ۱۶/۴ درصد، تجربه افکار خودکشی

داشته‌اند (علیزاده و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۰۲). تحقیق میری و همکاران (۱۴۰۱) بر ۲۷ مقاله نشان داد اقدام به خودکشی در میان دانشجویان از ۳/۸ تا ۶ درصد و ایده‌پردازی خودکشی از ۴/۷ تا ۲۸ درصد در نوسان بوده است.

انسان‌ها همیشه موجودات اجتماعی بوده‌اند که نیاز به ایجاد پیوند و روابط با همدیگر برای کمک به ایجاد امنیت و احساس هویت دارند. ظهور ارتباطات الکترونیکی، ابزار دیگری برای پشتیبانی فراهم کرده است. افراد به‌سرعت و به‌راحتی با یکدیگر در ارتباط‌اند (Crosby, 2018: 1). افراد از طریق رایانه‌ها و شبکه‌های اینترنتی، رابطه اجتماعی با دیگر افراد برقرار می‌کنند. استفاده از اینترنت در سراسر جهان در طی سال‌های اخیر، رشد چشمگیری داشته است (Reveley, 2017: 1). جوانان بخش اعظم استفاده‌کنندگان از اینترنت را تشکیل می‌دهند. فعالیت جوانان در فضای سایبری، با سرعت و به‌وسیله ابزارهای اینترنتی در خانه و از طریق اینترنت موبایل در حال رشد است. همراه با جنبه‌های مثبت رسانه‌های ارتباطی، جنبه‌هایی منفی نیز پدید آمده است. یکی از این موارد، قلدری سایبری^۱ است (mitzener, 2011: 1). به‌تازگی، توجهات معطوف بر تخلفات اینترنتی مانند پورنوگرافی کودکان و آزار و اذیت اینترنتی است. تعدادی از رسانه‌ها، عواقب بزهکاری اینترنتی، از جمله خودکشی را گزارش کرده‌اند (Jang et al., 2014: 85). همچنین جوانان بیشتر از دیگر پدیده‌های خشن، قربانی بزه‌دیدگی سایبری می‌شوند (Begotti, 2019: 2). مرکز تحقیقات بزه‌دیدگی سایبری^۲، یازده مطالعه سالانه را در رابطه با شیوع بزه‌دیدگی سایبری در میان کودکان دبیرستانی و راهنمایی در ایالات متحده انجام داده است. حجم نمونه شامل بیش از ۲۵۰۰۰ کودک راهنمایی و دبیرستان می‌شد، نتایج نشان داد قربانیان آزار و اذیت اینترنتی از ۱۸٫۸ درصد در سال ۲۰۰۷ به ۳۶٫۵ درصد در سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است. آخرین آمار ملی درباره بزرگ‌سالانی که دچار

¹ cyberbullying

² Cyber Victimization Research Center

انتشار شایعات زننده) و جدیدترین شکل آن سایبری است (Klomek et al., 2010: 238; Gini & Espelage, 2014: 545;)
Vaillancourt et al., 2016: 368; Escobar et al., 2017: 248;
Alavi et al., 2017: 71; Akcil, 2018: 4). به گفته آدلر^۶ (2006)،
جرم رایانه‌ای و بزه‌دیدگی در حال افزایش است (Marcum et al., 2009: 382). همچنین افزایش استفاده از اینترنت بر تعداد موارد آزار و اذیت آنلاین تأثیر داشته است (Paullet et al., 2016: 2; Wright, 2016: 640; Vaillancourt et al., 2016: 369). رایانه‌ها اشکال مختلفی از جرائم را به وجود آورده‌اند (Parker, 1989) به نقل از علیوردی‌نیا و ریسمانچی، (۱۳۹۸: ۹۸).

فناوری مدرنی که جهانی بدون مرز را ایجاد می‌کند، قلدری را به زورگویی اینترنتی ارتقا داده است، این یک مسئله شایع است که در همه‌جا اتفاق می‌افتد. همچنین مزاحمت سایبری یک تعرض عمدی مکرر، تعریف می‌شود که یک فرد یا گروهی از افراد تعرض مکرری را با استفاده از فرم‌های الکترونیکی مانند اتاق‌های گفت‌وگو به سمت قربانی انجام می‌دهند که توانایی دفاع از خود را ندارد (Asanan et al., 2017: 1).

ارتباطات رسانه‌های اجتماعی نیز، تأثیرات منفی بزه‌دیدگی سایبری را تشدید می‌کند: اول، به این دلیل که کاربران با استفاده از رسانه‌های اجتماعی شروع به پیدا کردن دوستان جدید نمی‌کنند و آنها تنها فضای اجتماعی آنلاین خود را در حوزه آنلاین تکرار می‌کنند؛ یعنی بزه‌دیدگان و قلدرها نقش‌های اجتماعی خود را به صورت آنلاین حفظ می‌کنند؛ دوم، وقتی مزاحمت‌های اینترنتی به صورت ناشناس اتفاق می‌افتد، احتمال بیشتری برای دیگر کاربران رسانه‌های اجتماعی وجود دارد که با واکنش تهاجمی‌تری به افراد بزه‌دیده پاسخ دهند (Prihadi et al., 2019: 564).

بزه‌دیدگی با طیف وسیعی از پیامدهای روانی و رفتاری از جمله عملکرد تحصیلی ضعیف، رفتارهای مخرب، مصرف مواد، عزت‌نفس و خودپنداره پایین، افسردگی، صدمه به خود و شکایت‌های روان‌تنی مرتبط است. شاید مهم‌ترین پیامد

بزه‌دیدگی سایبری شدند، تخمین می‌زند که بیش از سه میلیون بزرگ‌سال (۵،۱ درصد) از جمعیت بزرگ‌سال در ایالات متحده، دچار بزه‌دیدگی سایبری شدند (Nutter, 2021: 3).

آزار و اذیت اینترنتی، یک معضل جهانی است که پیامدهای منفی درخور توجهی دارد (Grigore & Maftai, 2020: 1). از فناوری به‌عنوان ابزاری برای آزار و اذیت، تهدید و ایجاد ترس در قربانیان استفاده و با پیشرفت تکنولوژی، دسترسی به مزاحمت سایبری آسان‌تر انجام می‌شود (Ahlgrim, 2015: 6). تجارب بزه‌دیدگی، شامل قلدری^۱، آزار و اذیت‌های تبعیض‌آمیز^۲ و بزه‌دیدگی سایبری^۳ می‌شود و با نتایج زیان‌بار زیادی در دوره نوجوانی و بزرگسالی همراه است. در حالی که شیوع تجارب بزه‌دیدگی متفاوت است، تحقیقات قبلی در کانادا، گزارش داده است که تقریباً ۶۳ درصد از جوانان حداقل یک‌بار در طی یک دوره دو ماهه، قلدری را تجربه کرده‌اند، این برآورد در یک دوره دو ساله نسبتاً ثابت مانده است. دیگر تحقیقات چند ملیتی، تخمین شیوع کلی بزه‌دیدگان قلدری را در نوجوانان به میزان ۴۰ درصد گزارش کرده‌اند (Stewart-Tufescu et al., 2021: 1). بزه‌دیدگی سایبری عبارت از: تجربه رفتارهای پرخاشگرانه از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات، مانند اینترنت، کنسول‌های بازی^۴ و تلفن‌های همراه (Wright & Wachs, 2020: 1).

بین قلدری و مزاحمت سایبری، همپوشانی وجود دارد (Rose & Tynes, 2015: 2). تحقیقات نشان می‌دهد ۸۵ درصد از نوجوانان درگیر در قلدری آنلاین، در اشکال سنتی قلدری نیز نقش داشتند (Elgar et al., 2014: 1016). قلدری یعنی فردی که آزار و اذیت می‌شود و به‌کرات در معرض اقدامات منفی یک یا چند نفر قرار می‌گیرد. قلدری شامل نبود توازن قدرت^۵ است و رفتار قلدرانه به چهار دسته کلی تقسیم می‌شود: مستقیم - فیزیکی (حمله یا سرقت)، مستقیم - کلامی (تهدید، توهین یا نام مستعار)، رابطه غیرمستقیم (مثلاً طرد اجتماعی و

¹ bullying

² discriminatory harassment

³ cyber victimization

⁴ gaming consoles

⁵ imbalance of power

⁶ Adler

معلولیت‌ها و آسیب‌های جسمی- روانی و اجتماعی ناشی از این معضل، باید هزینه‌های نگهداری و ارائه مراقبت‌های خاص را برای سال‌های طولانی بپذیرد (علیوردی‌نیا و یوسفی، ۱۳۹۳: ۶۳)؛ از این رو، این پژوهش به دنبال این است که ببیند وضعیت بزه‌دیدگی سایبری و ایده‌پردازی خودکشی در میان دانشجویان دختر و پسر دانشگاه مازندران به چه صورت است و چگونه ایده‌پردازی خودکشی در میان دانشجویان، براساس نظریه‌های فشار عمومی اگنیو^۱ و فعالیت‌های روزمره تبیین می‌شود.

پیشینه تحقیق

بررسی پیشینه تحقیق در داخل کشور نشان می‌دهد تحقیقات انجام‌شده درباره تأثیر بزه‌دیدگی سایبری بر ایده‌پردازی خودکشی با استفاده از نظریه فعالیت‌های روزانه و نظریه فشار اگنیو اندک است. تحقیقات انجام‌شده در داخل نشان می‌دهد قلدری سنتی و سایبری بر ایده‌پردازی و اقدام به خودکشی تأثیر مثبت می‌گذارد. ایوبی و همکاران (۱۳۹۲)، کرمانی مامازندی و همکاران (۱۳۹۶) و شهبازیان و همکاران (۱۳۹۸) رابطه بین آسیب به خود و یا افکار خودکشی با قلدری را بررسی کردند که نتایج حاصل از پژوهش آنها نشان داد قلدری بر افکار خودکشی و آسیب به خود تأثیر مثبت دارد. قدم‌پور و همکاران (۱۳۹۶) رابطه بین مزاحمت‌های سایبری و افکار خودکشی را بررسی کردند که نتایج حاصل‌شده، تأثیر مثبت مزاحمت سایبری را بر افکار خودکشی تأیید کرد. البته این پژوهش نشان داد در بین دو جنس از نظر قربانی و یا قلدری سایبری با افکار خودکشی، تفاوت معناداری وجود دارد. تحقیق دیگری که علیوردی‌نیا و ریسمانچی (۱۳۹۸) انجام دادند، به نظر می‌رسد تنها تحقیقی است که تأثیر بزه‌دیدگی سایبری را بر رفتار انحرافی با تئوری فشار عمومی بررسی می‌کند. نتیجه این پژوهش نشان داد بزه‌دیدگی سایبری بر تمایل و رفتار خودکشانه در میان پسران و دختران دانشجویان تأثیر مستقیم و معنادار دارد. پژوهش علیوردی‌نیا و یوسفی

بالقوه‌ای که به‌طور گسترده‌ای منتشر شده و نگران‌کننده است، افزایش خطر خودکشی است (Henry et al., 2013: 221). تحقیقات نشان می‌دهد قلدری خطر بالقوه‌ای برای خودکشی جوانان است. خودکشی نوعی رفتار خودتخریبی است که تأثیرات منفی درباره مردم، محیط آنها و جامعه دارد (Guo, 2013: 3). مطالعات در سال ۲۰۱۳ درباره شیوع قلدری نشان می‌دهد تقریباً ۲۰ تا ۳۵ درصد از نوجوانان به‌عنوان قلدر، بزه‌دیده یا هر دو، در قلدری مشارکت دارند. یافته‌های قبلی از تحقیقات طولی و مقطعی نشان داده است که هریک از این انواع زورگویی، خطر تجربه نوجوانان و جوانان بزه‌دیده را به افکار و رفتارهای خودکشی افزایش می‌دهد (Litwiller & Brausch, 2013: 676). نتایج حاصل از چندین مطالعه تجربی حاکی از این است که بزه‌دیدگی سایبری با رفتار خودکشانه ارتباط مثبت داشته است (Yu et al., 2020: 2). قربانی آزار سایبری شدن نیز با افکار خودکشی مرتبط است. تصور خودکشی زمانی اتفاق می‌افتد که فرد به‌طور مکرر به فکر برنامه‌ریزی و تمایل به خودکشی می‌افتد (Iranzo et al., 2019: 76). رفتار خودکشانه شامل افکار خودکشی، اقدام به خودکشی و خودکشی منجر به مرگ است (Nock et al., 2008: 134). دانشجویان به‌عنوان قشر جوان جامعه، از جمله گروه‌های سنی آسیب‌پذیر در برابر خودکشی محسوب می‌شوند. دوران دانشجویی، دوره انتقالی مهمی است که طی آن فرد فشار تحصیلی، انتخاب‌های شغلی، تصمیم‌گیری درباره اهداف زندگی و تنهایی و دوری از خانواده و شبکه حمایت اجتماعی را پشت سر می‌گذارند. به‌علت نقش مهمی که دانشجویان در اداره آینده کشور دارند، توجه به سلامت روان آنها و آشنایی با مسائل و مشکلاتی که در واقع شالوده بحران‌های رفتاری، به‌ویژه رفتار اجتماعی آنان است، ضروری است و هرگونه ناآشنایی با این مسائل، ممکن است سبب تشدید واکنش‌های زمینه‌ساز در بروز رفتارهای غیرعادی خطرناکی شود که دامن‌گیر جامعه می‌شود. در این شرایط جامعه نه تنها بخشی از نیروهای مولد خود را از دست می‌دهد، به‌علت بیماری‌ها،

¹ Agnew

تحقیقات کلمک و همکاران (2010)، بیومن و همکاران^{۱۸} (2013)، اکسترمر و همکاران (2018)، کیم و همکاران (2018)، ایرانزو و همکاران (2019)، از جمله این تحقیقات است؛ یعنی با افزایش قربانی شدن، زنان بیشتر مرتکب خودکشی می‌شوند و یا اینکه بیشتر به خودکشی می‌اندیشند.

چارچوب نظری

براساس نظریه فعالیت‌های روزمره^{۱۹}، بازیگران در انتخاب شیوه عمل خود آزادند. نظریه انتخاب عقلانی براساس اصل اقتصادی مطلوبیت مورد انتظار است که در آن تصمیمات هر فرد بر مبنای توازن منافع پیش‌بینی شده در برابر هزینه‌های پیش‌بینی شده فعالیت‌ها استوار است (Groff, 2006: 20). نظریه فعالیت‌های روزمره را ابتدا کوهن و فلسون^{۲۰} (1979) تدوین کردند و یکی از برجسته‌ترین و تأثیرگذارترین ساختارهای نظری در حوزه جرم‌شناسی است. برخلاف نظریه‌های جرم، که متمرکز بر شکل مجرم و عوامل روانی، بیولوژیکی یا اجتماعی است و به ارتکاب عمل مجرمانه منجر می‌شود، تمرکز نظریه فعالیت‌های روزمره مطالعه جرم به‌عنوان یک واقعه و برجسته کردن رابطه آن با فضا و زمان و تأکید بر ماهیت اکولوژیکی و پیامدهای آن است (Miro, 2014: 1). تغییرات ساختاری در الگوهای فعالیت روزمره، بر میزان جرم با تأثیر بر همگرایی در فضا و زمان سه عنصر حداقلی از تخلفات غارتگرانه^{۲۱} مستقیم تأثیر می‌گذارد: مجرمان با انگیزه^{۲۲}، اهداف مناسب^{۲۳} و وجودداشتن محافظان توانا^{۲۴} در برابر تخلف (Cohen & Felson, 1979: 589).

برخی از محققان استدلال می‌کنند که بزه‌دیدگی سایبری متمایز از بزه‌دیدگی آفلاین است؛ زیرا مجرمان قربانیان خود را به روش‌های منحصر به فردی هدف قرار می‌دهند و آنها را

مطالعه دیگری است که تمایل به خودکشی را در میان دانشجویان، با استفاده از تئوری فشار عمومی بررسی می‌کند. تحقیقات انجام شده در خارج از کشور درباره تأثیر بزه‌دیدگی سایبری بر ایده‌پردازی خودکشی نیز نشان می‌دهد مزاحمت‌های سایبری بر افزایش میزان اقدام و ایده‌پردازی خودکشی تأثیر مثبت و معنادار داشته است. کلمک و همکاران^۱ (2010)، هیندوجا و پاتچین^۲ (2010)، لیتویلر و بروچ^۳ (2013)، گیل و همکاران^۴ (2014)، سامپاسا-کانینگا و همکاران^۵ (2014)، مسیاس و همکاران^۶ (2014)، رایت^۷ (2016)، اکسترمر و همکاران^۸ (2018)، بریلوسکایا و همکاران^۹ (2018)، جان و همکاران^{۱۰} (2018)، کیم و همکاران^{۱۱} (2018)، پنگ و همکاران^{۱۲} (2019)، کنات و همکاران^{۱۳} (2019)، ایرانزو و همکاران^{۱۴} (2019)، شایو و لاولا^{۱۵} (2019)، مارتینز و همکاران^{۱۶} (2020)، تأثیر بزه‌دیدگی سایبری را بر ایده‌پردازی و اقدام به خودکشی بررسی کردند. نتایج این تحقیقات نشان می‌دهد بزه‌دیدگی سایبری بر ایده‌پردازی و اقدام به خودکشی، تأثیر مثبت دارد. البته در برخی از پژوهش‌ها مثل تحقیق نگوین و همکاران^{۱۷} (2020)، تأثیر بزه‌دیدگی سایبری بر رفتار خودکشی تأیید نشده است، اما این پژوهش تأثیر بزه‌دیدگی بر آسیب به خود را تأیید کرد. همچنین برخی دیگر از تحقیقات خارجی، تفاوت‌های جنسیتی را در بزه‌دیدگی و ایده‌پردازی و اقدام به خودکشی بررسی کرده‌اند.

¹ Klomek et al.

² Hinduja & Patchin

³ Litwiller & Brausch

⁴ Geel et al.

⁵ Sampasa-Kanyinga et al.

⁶ Messias et al.

⁷ Wright

⁸ Extremera et al.

⁹ Brailovskaia et al.

¹⁰ John et al.

¹¹ Kim et al.

¹² Peng et al.

¹³ Cénat et al.

¹⁴ Iranzo et al.

¹⁵ Shayo & Lawala

¹⁶ Martinez et al.

¹⁷ Nguyen et al.

¹⁸ Bauman et al.

¹⁹ Routine Activities Theory

²⁰ Cohen and Felson

²¹ predatory violations

²² Motivated Offender

²³ Suitable Target/ Target Attractiveness

²⁴ absence of capable guardians

روابطی، به بزهکار تبدیل می‌شوند. آگنیو سه نوع عمده فشار، یا روابط منفی با دیگران را شناسایی می‌کند (Agnew & White, 1992: 476): ۱- شکست در رسیدن به اهداف مثبت ارزشمند^۳؛ ۲- حذف محرک‌های مثبت ارزشمند^۴؛ ۳- حضور محرک‌های منفی^۵ (Agnew, 1992: 50).

بزه‌دیدگی یکی از انواع فشارهایی است که به جرم منجر می‌شود. نظریه فشار عمومی با در نظر گرفتن تأثیرات مزاحمت معتقد است افرادی که به وسیله همسالان دور و اطرافشان اذیت می‌شوند، بیشتر به بزهکاری روی می‌آورند، در حالی که قبلاً تصور می‌شد آنهايي که بعضی از خصوصیات شخصی دارند، بزهکار می‌شوند. تأثیرات مزاحمت به شکل ناسازگاری‌های روانی-اجتماعی، مثل اعتماد به نفس پایین، انزوا و افسردگی بروز می‌کند. قربانی مزاحمت سایبری شدن نیز مسئله جدیدی است که باید به آن توجه کرد (علیوردی‌نیا و ریسمن‌چی، ۱۳۹۸: ۱۰۵).

براسا تئوری فشار عمومی، هر نوع فشاری احتمال مشاهده احساسات و عواطف منفی مانند ناامیدی، افسردگی، ترس از همه و مهم‌تر از آن، خشم را افزایش می‌دهد. خشم نیز صدمه‌دیدن و بی‌عدالتی را افزایش می‌دهد و همین‌طور تمایل به انتقام را به وجود می‌آورد و افراد را برای عمل کردن برمی‌انگیزد و موانع آن را نیز کاهش می‌دهد. احساسات منفی یک حس قدرت فوری و تمایل به انتقام را ایجاد می‌کند، به این دلیل احساسات منفی به اقدام به خودکشی و ایده‌پردازی خودکشی منجر می‌شود (علیوردی‌نیا، ۱۴۰۰: ۲۷۶). در این تحقیق، سازه‌های جذابیت هدف آنلاین، محافظت آنلاین، مجاورت آنلاین با متخلفان انگیزه‌دار، در معرض دید متخلفان انگیزه‌دار قرار گرفتن، از نظریه فعالیت‌های روزمره استخراج شده‌اند و سازه هیجان‌های منفی مبتنی بر نظریه فشار عمومی آگنیو است. البته شایان ذکر است که ایده تأثیر بزه‌دیدگی سایبری بر ایده‌پردازی خودکشی با میانجیگری هیجان‌های منفی مبتنی بر

آزار و اذیت می‌کنند و به تماس فیزیکی با قربانی نیازی ندارند. (Bossler & Holt, 2009). هنگامی که تئوری سبک زندگی و نظریه فعالیت‌های روزمره در ابتدا مطرح شد، فضای مجازی آن‌طوری وجود نداشت که امروز می‌شناسیم و فقط برخورد فیزیکی بین بزه‌دیدگان و مجرمان، شرط لازم برای ایجاد فرصتی برای بزه‌دیدگی در نظر گرفته می‌شد. اما در فضای مجازی این‌طور نیست. بزه‌دیدگان احتمالی و مجرمان احتمالی بدون هیچ‌گونه تعاملی در همان فضای فیزیکی گرد هم می‌آیند. بزه‌دیده و مجرم باید در زمان و مکان تلاقی داشته باشند، ولی در فضای مجازی چنین نیست؛ برای مثال، بسیاری از انواع کلاهبرداری آنلاین شامل این است که متخلف به طریقی با بزه‌دیده تماس می‌گیرد، معمولاً با ارسال یک ایمیل، بزه‌دیده را متقاعد می‌کند که پول یا اطلاعات شخصی (برای مثال شماره حساب بانکی و یا رمز عبور) را به دلایلی مشخص ارسال کند. با این نوع حوادث، بزه‌دیده و مجرم در یک مکان فیزیکی دور هم جمع نمی‌شوند (در حقیقت، آنها به احتمال زیاد در مکان‌های مختلف، مانند شهرها یا حتی کشورها) و بیشتر آنها در زمان واقعی ارتباط برقرار نمی‌کنند، ولی این ناهماهنگی‌ها با تطبیق نظریه فعالیت‌های روزمره برای توضیح بزه‌دیدگی در محیط‌های فضای مجازی برطرف می‌شود (Reyns et al., 2011: 1150-1152).

نظریه فشار عمومی^۱

نظریه عمومی فشار^۲، توضیح پیچیده‌ای در سطح فردی از رفتار مجرمانه و بزهکارانه ارائه می‌دهد. این تئوری اثبات می‌کند افرادی که فشارهای مختلف ناشی از روابط اجتماعی و موقعیت‌های منفی را تجربه می‌کنند، تمایل به پاسخگویی با هیجان‌های منفی (به‌ویژه خشم) دارند که این به سهم خود به رفتار مجرمانه و یا بزهکاری منجر می‌شود. نظریه فشار، تنها نظریه اصلی است که به‌طور صریح بر روابط منفی تمرکز می‌کند و می‌گوید نوجوانان با تأثیر منفی ناشی از چنین

³ failure to achieve positively valued goals

⁴ removal of positively valued stimuli,

⁵ experience of negative stimuli

¹ general strain theory

² GST

نظریه فشار عمومی آگنو است.

جدول ۱- ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق

Table 1- Cronbach's alpha coefficient of research variables

ضریب آلفای کرونباخ	تعداد گویه	متغیر	ردیف
۰/۹۷	۲۵	بزه‌دیدگی سایبری	۱
۰/۸۲	۶	جذابیت هدف آنلاین	۲
۰/۷۱	۶	مجاورت آنلاین	۳
۰/۸۳	۱۵	محافظت آنلاین	۴
۰/۸۷	۹	ایده‌پردازی خودکشی	۵
۰/۸۷	۹	هیجانان منفی	۶

فرضیه‌های پژوهش

۱- بزه‌دیدگی سایبری در میان دانشجویان، تابعی مثبت از جذابیت هدف آنلاین است؛

۲- بزه‌دیدگی سایبری در میان دانشجویان تابعی منفی از محافظت آنلاین است؛

۳- بزه‌دیدگی سایبری در میان دانشجویان، تابعی مثبت از مجاورت آنلاین با متخلفان انگیزه‌دار قرار گرفتن است؛

۴- بزه‌دیدگی سایبری در میان دانشجویان، تابعی مثبت از در معرض دید متخلفان انگیزه‌دار قرار گرفتن است؛

۵- هیجانان منفی (خشم، ناامیدی، افسردگی و ترس) در میان دانشجویان، تابعی مثبت از بزه‌دیدگی سایبری است؛

۶- ایده‌پردازی خودکشی در میان دانشجویان، تابعی مثبت از هیجانان منفی (خشم، ناامیدی، افسردگی و ترس) است.

روش تحقیق

روش تحقیق این پژوهش پیمایشی و از نوع مقطعی است. واحد تحلیل این مطالعه، فرد و تحلیل در سطح خرد است. داده‌های تحقیق با پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است. جمعیت تحقیق در این پژوهش عبارت است از کلیه دانشجویان دانشگاه مازندران که در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ مشغول به تحصیل بوده‌اند. در این پژوهش نمونه آماری به صورت تصادفی با خطای ۵ درصد برابر ۴۰۰ نفر بوده است. در مجموع ۴۲۶ پرسش‌نامه جمع‌آوری شد که پس از کنارگذاشتن پرسش‌نامه‌های مخدوش، در مجموع ۴۰۰ پرسش‌نامه تحلیل شد. روش نمونه‌گیری این تحقیق از نوع نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم است که براساس مقوله جنسیت طبقه‌بندی شد. در این تحقیق، برای کسب اطلاع از اعتبار^۱ پرسش‌نامه تحقیق، از روش اعتبار محتوا^۲ استفاده شده است.

مفهوم‌سازی

بزه‌دیدگی سایبری^۳: این نوع بزه‌دیدگی زمانی اتفاق می‌افتد که افراد از طریق تکنولوژی رایانه و استفاده از شبکه‌های متصل به اینترنت، آزار و اذیت شوند (علیوردی‌نیا و قربانزاده، ۱۳۹۸: ۱۵۴). این متغیر در قالب سه بعد (نوشتاری، دیداری و جنسی و طرد اجتماعی) و ۲۵ گویه سنجش شد که در جدول ۲ نشان داده شده است. سنجش این متغیر به صورت طیف لیکرتی ۵ جمله‌ای از اصلاً تا نه بار و بیشتر بوده است.

جذابیت هدف آنلاین^۴: کوهن و همکاران^۵ (1981)، جذابیت هدف را شرایط مطلوبیت مادی یا نمادین افراد یا اهداف مالی برای مجرمان بالقوه، همچنین درک ناکارآمدی از یک هدف در برابر رفتار غیرقانونی، توصیف کردند. این متغیر به صورت طیف لیکرتی ۵ جمله‌ای از اصلاً تا نه بار و بیشتر در قالب شش گویه سنجش شد که در جدول ۳ نشان داده شده است.

³ Cyber Stalking Victimization

⁴ Online Target Attractiveness

⁵ Cohen et al.

¹ Vldity

² Content Validity

جدول ۲- مقیاس بزه‌دیدگی سایبری (Lee et al., 2015)

Table 2- Cyber victimization scale (Lee et al., 2015)

مقیاس	ابعاد	گویه
بزه‌دیدگی سایبری	دیداری و جنسی	۱- من پیامک بدی را در موبایل خود دریافت کرده‌ام که مرا ناراحت کرده است.
		۲- درباره‌ی من حرف‌های بدی در پیام‌رسان‌های فوری (تلگرام، فیس‌بوک، واتساپ، اینستاگرام و...) و چت‌روم‌ها زده شده است تا ناراحت شوم.
		۳- درباره‌ی من پیام‌های آزاردهنده‌ای در فیس‌بوک و توییتر (و یا دیگر پیام‌رسان‌ها) پست شده است تا به اعتبار و آبرویم آسیب برسد.
		۴- برای من اظهارات تهدیدآمیزی از طریق ایمیل و یا پیامک ارسال شده و باعث شده است که من احساس ناامنی بکنم.
		۵- درباره‌ی من حرف‌های بدی به دوستانم در پیام‌رسان‌های فوری (تلگرام، فیس‌بوک، واتساپ، اینستاگرام و...) و یا چت‌روم‌ها گفته شده است تا به رابطه‌ام با آنها آسیب بزنند.
		۶- افرادی شایعاتی درباره‌ی من در فضای مجازی پخش کرده‌اند تا آبرویم را ببرند.
		۷- من بارها پیام‌های توهین‌آمیزی به صورت آنلاین دریافت کرده‌ام.
		۸- پیش آمده است که پیام‌ها و ایمیل‌های بدی را دریافت کرده‌ام و تقاضای من نیز مبنی بر توقف ارسال این‌گونه پیام‌ها فایده‌ای نداشته است.
		۹- مردم بارها در وبسایت‌ها حرف‌های زشتی پشت سر من زده‌اند تا ضایع کنند.
		۱۰- من پیام‌هایی را دریافت کرده‌ام که عمداً برای آزار من ارسال شده بودند.
دیداری و جنسی	دیداری و جنسی	۱- بدون اجازه‌ی من، عکس یا فیلم‌های شرم‌آوری از من را به صورت آنلاین در فضای مجازی منتشر کرده‌اند تا آبرویم برود.
		۲- پیش آمده است که عکس‌ها و یا فیلم‌های خصوصی من را بدون اجازه‌ام در وبسایت‌ها بگذارند تا ناراحت شوم.
		۳- من به طور آشکار پیام جنسی از طریق ایمیل یا پیامک دریافت کرده‌ام که باعث احساس شرمندگی من شده است.
		۴- من پیشنهاد‌های جنسی از فردی در چت‌روم‌ها دریافت کرده‌ام که باعث احساس شرمندگی من شده است.
		۵- پیش آمده است که افرادی در فضای مجازی درباره‌ی من شوخی‌های جنسی کرده‌اند و این باعث شده است آبرویم برود.
		۶- افرادی با ارسال کامنت‌ها یا عکس‌های جنسی در فیس‌بوک یا توییتر (یا دیگر پیام‌رسان‌ها) تلاش کرده‌اند تا مرا تحقیر کنند.
		۷- افرادی شایعات جنسی درباره‌ی من در فضای مجازی پخش کرده‌اند تا به آبرویم آسیب بزنند.
		۸- بارها برای من از طریق ایمیل یا پیامک، مسائل غیراخلاقی و جنسی ارسال شده است که باعث ناراحتی من شده است.
		۹- بارها ظاهرم را در فضای مجازی تمسخر کرده و باعث ناراحتی من شده‌اند.
		۱- من به وسیله‌ی افراد دیگری که می‌خواهند مرا عصبانی کنند، در یک چت‌روم بلاک شده‌ام.
طرد اجتماعی	طرد اجتماعی	۲- پیش آمده است که در پیام‌رسان فوری (تلگرام، فیس‌بوک، واتساپ، اینستاگرام و...) من را بلاک کرده باشند تا ناراحت شوم.
		۳- پیش آمده است که در گروه‌های اجتماعی که عضو بوده‌ام، بلاکم کنند و احساس طردشدن کرده‌ام.
		۴- پیش آمده است که افرادی با کمک همدیگر من را از گروه‌های اجتماعی آنلاین بلاک کرده و باعث شده‌اند تا احساس انزوا کنم.
		۵- پیش آمده است که کسی، اعضای یک گروه اجتماعی آنلاین را تشویق کرده است که مرا بلاک کنند تا احساس تنهایی کنم.
		۶- بارها در گروه‌های اجتماعی آنلاین بلاک شده‌ام و این موجب شده است تا احساس تنهایی کنم.

متغیر در قالب سه بعد (فیزیکی، شخصی و اجتماعی) و ۱۵ گویه سنجش شده و گویه‌ها نیز به صورت طیف لیکرتی ۵ جمله از اصلاً تا نه بار و بیشتر بوده است.

هیجان‌ات منفی^۳: با توجه به نظریه فشار عمومی، فشار حالات عاطفی منفی از جمله افسردگی، خشم، ناامیدی و استرس را تولید می‌کند که این حالات عاطفی منفی، انگیزه‌ای را برای اعمال انحرافی همچون جرم، به‌عنوان یک استراتژی مقابله‌ای، ایجاد می‌کند (علیوردی‌نیا و ریسمانچی، ۱۳۹۸: ۱۰۷). این متغیر در قالب ۹ گویه سنجش شده و سنجش آن مبتنی بر تحقیق علیوردی‌نیا (۱۴۰۰) بوده است.

ایده‌پردازی خودکشی^۴: ایده‌پردازی خودکشی به‌عنوان افکار خودگزارش‌دهی درباره خودکشی، در دامنه‌ای از یک میل مبهم مؤثر برای مردن تا نقشه کامل برای خودکشی را در بر می‌گیرد (علیوردی‌نیا، ۱۴۰۰). سنجش متغیر میزان ایده‌پردازی خودکشی در قالب ۹ گویه و مبتنی بر تحقیق علیوردی‌نیا (۱۴۰۰) بوده است. مقیاس ایده‌پردازی خودکشی به صورت طیف لیکرتی ۵ جمله‌ای از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق است.

یافته‌های تحقیق

۳۸ درصد پاسخگویان (۱۵۲ نفر) پسر و ۶۱ درصد (۲۴۸ نفر) از آنها دخترند. میانگین سنی پاسخگویان ۲۱/۸۵ سال و دامنه توزیع سنی‌شان ۱۸ تا ۴۰ سال است. ۸۶/۵ درصد از پاسخگویان مجرد بودند. محل زندگی ۸۹ درصد از دانشجویان در شهر و تنها ۱۱ درصد از محل زندگی آنها در روستا بوده است.

جدول ۳- مقیاس جذابیت هدف آنلاین (Wick ; Reyns et al., 2011; Nutter, 2021; et al., 2017).

Table 3- Online target attractiveness scale (Reyns et al., 2011; Wick et al., 2017; Nutter, 2021).

متغیر	گویه‌ها
۱- آدرس ایمیل خود را به صورت آنلاین به اشتراک گذاشته ام.	
۲- گرایش جنسی (همجنس‌گرا، دگرجنس‌گرا و...) خود را به صورت آنلاین به اشتراک گذاشته‌ام.	
۳- عکس‌ها و فیلم‌های شخصی خود را به صورت آنلاین به اشتراک گذاشته‌ام.	جذابیت
۴- وضعیت رابطه (مجرد، متأهل) خود را به صورت آنلاین به اشتراک گذاشته‌ام.	هدف
۵- علایق و فعالیت‌های خود را به صورت آنلاین به اشتراک گذاشته‌ام.	
۶- آدرس‌های دیگر شبکه‌های اجتماعی و وبلاگ خود را به صورت آنلاین به اشتراک گذاشته‌ام.	

متخلفان انگیزه‌دار^۱: کوهن و فلسون (1979) متخلف بانگیزه را فردی تعریف کردند که دارای تمایلات مجرمانه است و توانایی انجام اعمال مجرمانه را دارد (Nutter, 2021: 6). این متغیر در قالب دو بعد (در معرض دید متخلفان انگیزه‌دار بودن و مجاورت آنلاین با متخلفان بانگیزه) و ۶ گویه سنجش شده است. سنجش این متغیر به صورت طیف لیکرتی ۵ جمله‌ای از اصلاً تا نه بار و بیشتر بوده است.

محافظت آنلاین^۲: محافظت، اثربخشی افراد (مانند زنان خانه‌دار، همسایه‌ها، عابران پیاده، نگهبانان امنیتی خصوصی، افسران مجری قانون) یا اشیا (مانند دزدگیر، قفل، پنجره‌های میله‌ای) در جلوگیری از وقوع تخلفات، چه با حضور آنها به تنهایی و چه با نوعی اقدام مستقیم یا غیرمستقیم، تعریف می‌شود (Cohen et al., 1981: 508). در محیط‌های آنلاین، متغیر محافظت آنلاین با اندازه‌گیری حضور فایروال‌ها و برنامه‌های امنیتی، عملیاتی شده است (Reyns et al., 2011: 1158). این

³ negative Stimuli

⁴ Suicidal ideation

¹ Motivated Offenders

² Online Guardianship

جدول ۴- مقیاس مجاورت آنلاین

Table 4- Online proximity scale

متغیر	ابعاد	گویه	
مجاورت آنلاین (متخلفان انگیزه‌دار)	در معرض دید متخلفان بانگیزه‌بودن	۱-چه تعداد شبکه‌های اجتماعی آنلاین متعلق به شماست؟ (Marcum et al, 2010; Hinduja & Patchin, 2010; Reyns et al., 2011)	
		۲- در هر روز چند مرتبه حساب‌های شبکه اجتماعی آنلاین خود را چک می‌کنید؟ (Nutter, 2021; Marcum et al., 2010; Reyns et al., 2011)	
	مجاورت آنلاین (متخلفان انگیزه‌دار)	مجاورت آنلاین با متخلفان بانگیزه	۳-چه تعداد از عکس‌ها را به صورت آنلاین پست کرده‌اید؟ (Nutter, 2021; Reyns et al., 2011)
			۴-چه تعداد دوست در فضای مجازی دارید؟ (Wick et al., 2017; Reyns et al., 2011)
			۵-آیا به کاربران اینترنتی که نمی‌شناسید (یعنی غریبه‌ها) اجازه می‌دهید به شبکه‌های اجتماعی آنلاین شما دسترسی داشته باشند که ممکن است شامل اطلاعات شخصی شما (مانند اطلاعات تماس، عکس‌ها، علایق) باشند؟ (Reyns et al., 2011; Nutter, 2021)
			۶-آیا شما تا به حال از یک سرویس آنلاین طراحی شده برای پیدا کردن دوستان جدید (ناشناس) در شبکه اجتماعی آنلاین خود استفاده کرده‌اید؟ (Reyns et al., 2011; Abu-Ulbeh, 2021)

جدول ۵- مقیاس محافظت آنلاین

Table 5- Online guardianship scale

متغیر	ابعاد	گویه	
محافظت فیزیکی	محافظت فیزیکی	۱-از ردیاب پروفایل استفاده کرده‌ام (Nutter, 2021; Reyns et al., 2011)	
		۲-صفحه مجازی خود را در شبکه‌های اجتماعی، خصوصی کرده‌ام (Wick et al., 2017; Reyns et al., 2011; Nutter, 2021)	
		۳-درخواست افراد غریبه و ناشناس را برای تعقیب (فالو کردن) صفحه مجازی خود نپذیرفته‌ام (Reyns et al., 2011; Nutter, 2021)	
		۴-از برنامه‌های آنتی‌ویروس استفاده کرده‌ام (Marcum et al, 2010; Bossler & Ngo & Paternoster, 2011; Holt, 2009)	
	محافظت آنلاین	محافظت شخصی	۵-سخت‌افزار و نرم‌افزار کامپیوتر را به‌روزرسانی کرده‌ام (Bossler & Holt, 2009; Abu- Ulbeh, 2021; Marcum et al., 2010; Ngo & Paternoster, 2011)
			۱-ایمیل‌های فرستنده ناشناس را باز نکرده‌ام (Reyns et al., 2011; Leukfeld & Yar, 2016)
			۲-پیوست‌ها یا فایل‌های فرستنده ناشناس را باز نکرده‌ام (Reyns et al., 2011; Leukfeld & Yar, 2016)
محافظت آنلاین	محافظت شخصی	۳-من از طریق برنامه‌های خاص (مانند گوگل پلی، آمازون، دانلود منیجر و...) دانلود کرده‌ام (Leukfeld & Yar, 2016)	
		۴-وقتی خواستم چیزی را که از طریق اینترنت خریداری کنم، کوشیدم بفهمم فروشنده مطمئن است یا خیر (Reyns et al., 2011; Leukfeld & Yar, 2016)	
		۵-از اطلاعاتی که درباره خودم در اینترنت گذاشته‌ام، آگاهی داشته‌ام (Leukfeld & Yar, 2016)	
		۶-از گذرواژه‌های قوی و سخت برای حدس زدن حداقل هشت کاراکتر با اعداد و حروف استفاده کرده‌ام (Leukfeld & Yar, 2016)	
محافظت اجتماعی	محافظت اجتماعی	۷-من از رمزهای عبور مختلف برای حساب‌های مختلف استفاده کرده‌ام (Reyns et al., 2011; Leukfeld & Yar, 2016)	
		۸-رمزهای عبور خود را به دلایل امنیتی تغییر داده‌ام (Reyns et al., 2011; Leukfeld & Yar, 2016)	
		۹-تلاش کرده‌ام درباره سیستم عامل خود، مرورگر اینترنت، اسکنر ویروس و اتصال به اینترنت اطلاعات کافی کسب کنم (Bossler & Holt, 2009; Reyns et al., 2011; Leukfeld & Yar, 2016; Ngo & Paternoster, 2011)	
محافظت اجتماعی	محافظت اجتماعی	۱-دوستانم از اطلاعاتی که به صورت آنلاین برای آنها پست کرده‌ام، برای آزار و اذیتم استفاده کرده‌اند (Nutter, 2021; Reyns et al., 2011; Bossler & Holt, 2009)	

جدول ۶- توزیع فراوانی و درصدی ایده‌پردازی خودکشی برحسب جنس

Table 6- Distribution of frequency and percentage of suicidal ideation according to gender

ردیف	گویه	شدت	پسر		دختر		جمع کل	
			تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱	من احساس می‌کنم زندگی ارزش ندارد.	کاملاً مخالف	۷۴	۴۸/۷	۱۰۹	۴۴	۱۸۳	۴۵/۸
		مخالف	۱۸	۱۱/۸	۲۴	۹/۷	۴۲	۱۰/۵
		بی‌نظر	۱۰	۶/۶	۱۸	۷/۳	۲۸	۷
		موافق	۳۶	۲۳/۷	۵۴	۲۱/۸	۹۰	۲۲/۵
		کاملاً موافق	۱۴	۹/۲	۴۳	۱۷/۳	۵۷	۱۴/۲
۲	زندگی آن قدر بد است که من احساس ناامیدی می‌کنم.	کاملاً مخالف	۷۴	۴۸/۷	۱۰۵	۴۲/۳	۱۷۹	۴۴/۸
		مخالف	۳۳	۲۱/۷	۳۵	۱۴/۱	۶۸	۱۷
		بی‌نظر	۶	۳/۹	۱۵	۶	۲۱	۵/۳
		موافق	۲۴	۱۵/۸	۴۳	۱۷/۳	۶۷	۱۶/۸
		کاملاً موافق	۱۵	۹/۹	۵۰	۲۰/۲	۶۵	۱۶/۳
۳	من فقط می‌خواهم زندگی‌ام پایان یابد.	کاملاً مخالف	۷۷	۵۰/۷	۱۱۰	۴۴/۴	۱۸۷	۴۶/۸
		مخالف	۲۵	۱۶/۴	۲۷	۱۰/۹	۵۲	۱۳
		بی‌نظر	۱۰	۶/۶	۱۵	۶	۲۵	۶/۳
		موافق	۲۹	۱۹/۱	۴۱	۱۶/۵	۷۰	۱۷/۵
		کاملاً موافق	۱۱	۷/۲	۵۵	۲۲/۲	۶۶	۱۶/۵
۴	مردن من برای همه بهتر است.	کاملاً مخالف	۷۲	۴۷/۴	۱۰۶	۴۲/۷	۱۷۸	۴۴/۵
		مخالف	۲۹	۱۹/۱	۳۶	۱۴/۵	۶۵	۱۶/۳
		بی‌نظر	۱۵	۹/۹	۲۱	۸/۵	۳۶	۹
		موافق	۲۸	۱۸/۴	۳۹	۱۵/۷	۶۷	۱۶/۸
		کاملاً موافق	۸	۵/۳	۴۶	۱۵/۵	۵۴	۱۳/۵
۵	من به راه‌های از بین بردن خود فکر کرده‌ام.	کاملاً مخالف	۸۰	۵۲/۶	۱۰۵	۴۲/۳	۱۸۵	۴۶/۳
		مخالف	۲۶	۱۷/۱	۳۷	۱۴/۹	۶۳	۱۵/۸
		بی‌نظر	۱۲	۷/۹	۲۲	۸/۹	۳۴	۸/۵
		موافق	۲۴	۱۵/۸	۴۶	۱۸/۵	۷۰	۱۷/۵
		کاملاً موافق	۱۰	۶/۶	۳۸	۱۵/۳	۴۸	۱۲
۶	من به کسی گفته‌ام که می‌خواهم خودم را بکشم.	کاملاً مخالف	۸۵	۵۵/۹	۱۰۵	۴۲/۳	۱۹۰	۴۷/۵
		مخالف	۲۲	۱۴/۵	۴۶	۱۸/۵	۶۸	۱۷
		بی‌نظر	۱۳	۸/۶	۱۳	۵/۲	۲۶	۶/۵
		موافق	۱۹	۱۲/۵	۴۲	۱۶/۹	۶۱	۱۵/۳
		کاملاً موافق	۱۳	۸/۶	۴۲	۱۶/۹	۵۵	۱۳/۸
۷	من معتقدم زندگی‌ام با خودکشی پایان خواهد یافت.	کاملاً مخالف	۹۰	۵۹/۲	۱۰۹	۴۴	۱۹۹	۴۹/۸
		مخالف	۱۰	۶/۶	۳۳	۱۳/۳	۴۳	۱۰/۸
		بی‌نظر	۱۰	۶/۶	۲۷	۱۰/۹	۳۷	۹/۳
		موافق	۳۱	۲۰/۴	۳۲	۱۲/۹	۶۳	۱۵/۸
		کاملاً موافق	۱۱	۷/۲	۴۷	۱۹	۵۸	۱۴/۵
۸	احساس می‌کنم هیچ راه‌حلی برای مشکلاتم وجود ندارد، جز اینکه زندگی من پایان یابد.	کاملاً مخالف	۸۹	۵۸/۶	۱۳۶	۵۴/۸	۲۲۵	۵۶/۳
		مخالف	۲۴	۱۵/۸	۲۷	۱۰/۹	۵۱	۱۲/۸
		بی‌نظر	۹	۵/۹	۱۲	۴/۸	۲۱	۵/۳
		موافق	۱۷	۱۱/۲	۲۸	۱۱/۳	۴۵	۱۱/۳
		کاملاً موافق	۱۳	۸/۶	۴۵	۱۸/۱	۵۸	۱۴/۵
۹	نزدیک بود به زندگی‌ام پایان بدهم.	کاملاً مخالف	۱۰۶	۶۹/۷	۱۲۹	۵۲	۲۳۵	۵۸/۸
		مخالف	۱۴	۹/۲	۲۷	۱۰/۹	۴۱	۱۰/۳
		بی‌نظر	۲	۱/۳	۷	۲/۸	۹	۲/۳
		موافق	۱۸	۱۱/۸	۳۴	۱۳/۷	۵۲	۱۳
		کاملاً موافق	۱۲	۷/۹	۵۱	۲۰/۶	۶۳	۱۵/۸

پایان یابد»، مشخص شد ۳۴ درصد (۲۶/۳) درصد از پسران و ۳۸/۷ درصد از دختران از پاسخگویان با این گویه موافق و کاملاً موافق بودند. با مقایسه گویه‌ها دریافت می‌شود که دختران بیش از پسران ایده‌پردازی خودکشی دارند؛ برای مثال، ۲۳/۷ درصد از پسران در پاسخ به گویه «مردن من برای همه بهتر است»، گزینه موافق و کاملاً موافق را انتخاب کردند، این در حالی است که حدود ۳۱ درصد دختران در پاسخ به این گویه، گزینه موافق و کاملاً موافق را برگزیدند.

یافته‌های جدول ۶ نشان می‌دهد ۵۸/۸ درصد (۶۹/۷) درصد از پسران و ۵۲ درصد از دختران از پاسخگویان در پاسخ به گویه «نزدیک بود به زندگی‌ام پایان بدهم»، گزینه کاملاً مخالف را انتخاب کردند. ۵۶/۳ درصد (۵۸/۶) درصد از پسران و ۵۴/۸ درصد از دختران از پاسخگویان در پاسخ به گویه «احساس می‌کنم هیچ راه‌حلی برای مشکلاتم وجود ندارد، جز اینکه زندگی من پایان یابد»، گزینه کاملاً مخالف را برگزیدند. همچنین با تجمیع داده‌های گویه «من فقط می‌خواهم زندگی‌ام

جدول ۷- توزیع میزان متغیر ایده‌پردازی خودکشی پاسخگویان برحسب جنس

Table 7- Distribution of the variable rate of suicidal ideation of the respondents according to gender

ایده‌پردازی خودکشی	پسر		دختر		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
اصلاً	۱۲۲	۸۰/۳	۱۴۴	۵۸/۱	۲۶۶	۶۵/۵
کم	۱۰	۶/۶	۱۳	۵/۲	۲۳	۵/۸
متوسط	۳	۲	۱۱	۴/۴	۱۴	۳/۵
زیاد	۴	۲/۶	۱۴	۵/۶	۱۸	۴/۵
خیلی زیاد	۱۳	۸/۶	۶۶	۲۶/۶	۷۹	۱۹/۸
جمع	۱۵۲	۱۰۰	۲۴۸	۱۰۰	۴۰۰	۱۰۰

خودکشی‌اند. مقایسه میان دانشجویان دختر و پسر نشان می‌دهد دانشجویان دختر بیش از دانشجویان پسر، ایده‌پردازی خودکشی دارند، به طوری که ایده‌پردازی دانشجویان دختر (۴۲ درصد) حدود دو برابر دانشجویان پسر (۲۰ درصد) است.

یافته‌های جدول ۷ نشان می‌دهد حدود یک سوم از دانشجویان ایده‌پردازی خودکشی دارند که ۱۹/۸ درصد از آنها در حد خیلی زیاد، ۵/۸ درصد در حد کم، ۴/۵ درصدشان به میزان زیاد و ۳/۵ درصد در حد متوسط دارای ایده‌پردازی

جدول ۸- رگرسیون چندگانه تبیین‌کننده بزه‌دیدگی سایبری برحسب جنس

Table 8- Multiple regression explaining cyber victimization according to gender

متغیر	پسر		دختر		کل		متغیر مستقل
	Sig	بتا	Sig	بتا	Sig	بتا	
جذابیت هدف آنلاین	.۳۰۰	.۳۰۰	.۴۶۸	.۴۶۱	.۰۰۰	.۴۶۱	متغیر مستقل
محافظت آنلاین	.۵۴۵	.۰۰۰	-.۱۶۳	-.۱۹۲	.۰۰۰	-.۱۹۲	متغیر مستقل
مجاورت آنلاین با متخلفان انگیزه‌دار	-.۲۹۴	.۰۰۰	.۲۷۳	.۲۹۶	.۰۰۰	.۲۹۶	متغیر مستقل
در معرض دید متخلفان انگیزه‌دار بودن	.۱۰۳	.۱۳۵	.۱۶۶	.۱۳۳	.۰۰۰	.۱۳۳	متغیر مستقل
R	.۶۰۷		.۹۲۸			.۹۱۵	
R square	.۳۶۹		.۸۶۱			.۸۳۷	خلاصه مدل
F	۲۱/۴۶۰		۳۷۶/۰۳۶			۵۰۶/۲۵۹	مدل
Sig	.۰۰۰		.۰۰۰			.۰۰۰	مدل

مستقل با یکدیگر مقایسه شده‌اند. نتایج مقایسه نشان می‌دهد به ترتیب، متغیر جذابیت هدف آنلاین با (بتا = $.461$)، مجاورت آنلاین با متخلفان انگیزه‌دار با (بتا = $.296$) و محافظت آنلاین (بتا = $-.192$) بیشترین سهم را در پیش‌بینی متغیر بزه‌دیدگی سایبری دارند، اما متغیر چهارم، در معرض دید متخلفان انگیزه‌دار بودن با (بتا = $.133$) کمترین سهم را در پیش‌بینی متغیر بزه‌دیدگی سایبری دارد.

یافته‌های جدول ۸ نشان می‌دهد میزان ضریب همبستگی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته بزه‌دیدگی سایبری کل $0/915$ و همبستگی بسیار قوی است. همچنین میزان ضریب تعیین نیز حدود $0/84$ است؛ یعنی متغیرهای مستقل مدل به میزان ۸۴ درصد توانستند تغییرات متغیر بزه‌دیدگی سایبری را در میان دانشجویان دانشگاه مازندران تبیین کنند. برای تشخیص سهم هریک از متغیرهای مستقل در تبیین و پیش‌بینی بزه‌دیدگی سایبری، ضرایب تأثیر استاندارد شده متغیرهای

جدول ۹- رگرسیون چندگانه تبیین‌کننده ابعاد بزه‌دیدگی سایبری بر حسب جنس

Table 9- Multiple regression explaining the subscales of cyber victimization according to gender

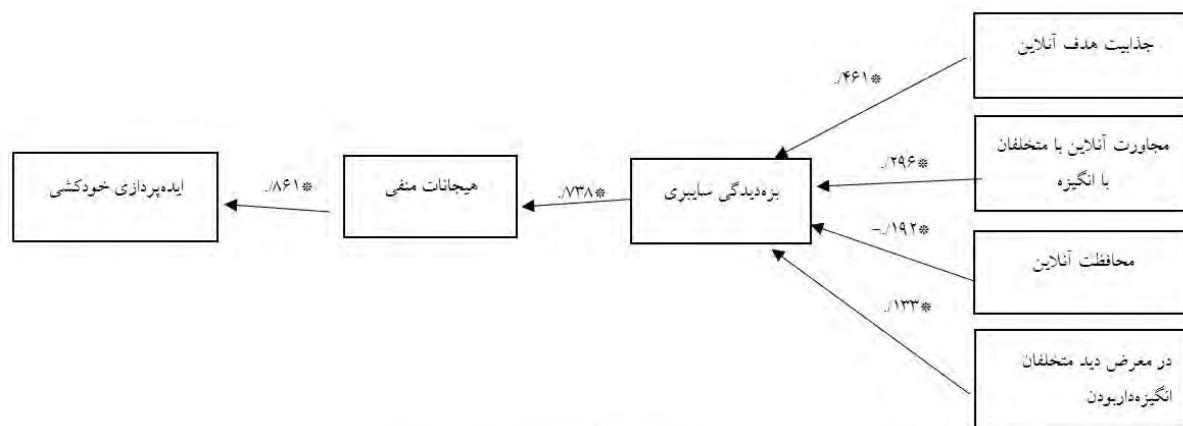
متغیر	بعد نوشتاری			بعد دیداری و جنسی			بعد طرد اجتماعی		
	پسر بتا	دختر بتا	کل بتا	پسر بتا	دختر بتا	کل بتا	پسر بتا	دختر بتا	کل بتا
جذابیت هدف آنلاین	$.352^{**}$	$.495^{**}$	$.486^{**}$	$.161^*$	$.429^{**}$	$.426^{**}$	$.328^{**}$	$.470^{**}$	$.471^{**}$
محافظت آنلاین	$-.219^{**}$	$-.128^{**}$	$-.152^{**}$	$-.139$	$-.160^{**}$	$-.179^{**}$	$-.169^*$	$-.146^{**}$	$-.156^{**}$
مجاورت آنلاین با متخلفان انگیزه‌دار	$.239^{**}$	$.248^{**}$	$.267^{**}$	$.282^{**}$	$.286^{**}$	$.313^{**}$	$.223^{**}$	$.287^{**}$	$.291^{**}$
در معرض دید متخلفان با انگیزه بودن	$.102$	$.168^{**}$	$.139^{**}$	$.180^{**}$	$.180^{**}$	$.139^{**}$	$.137$	$.125^{**}$	$.115^{**}$
R	$.564$	$.905$	$.887$	$.407$	$.909$	$.890$	$.522$	$.901$	$.883$
R square خلاصه	$.318$	$.819$	$.787$	$.166$	$.827$	$.792$	$.272$	$.812$	$.779$
F مدل	$17/157$	$274/710$	$364/580$	$7/304$	$290/424$	$374/898$	$13/764$	$262/002$	$347/954$
Sig	$.000$	$.000$	$.000$	$.000$	$.000$	$.000$	$.000$	$.000$	$.000$
	ضریب همبستگی چندگانه		ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده		F	سطح معناداری		
	$.915$		$.837$	$.835$		$506/259$	$.000$		

تغییرات بزه‌دیدگی سایبری در میان دانشجویان دانشگاه مازندران با متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. برای تشخیص سهم هریک از متغیرهای مستقل در تبیین و پیش‌بینی این نوع

جدول ۹ نشان می‌دهد همبستگی چندگانه متغیرهای مستقل با بزه‌دیدگی سایبری معادل $0/915$ است. ضریب تعیین $.837$ نشان‌دهنده آن است که حدود ۸۴ درصد از

سایبری دارد و پس از آن، متغیر مجاورت آنلاین با متخلفان انگیزه‌دار (بتا = ۰/۲۹۱) بیشترین سهم را دارد.

بزه‌دیدگی، ضرایب تأثیر استاندارد شده متغیرهای مستقل با یکدیگر مقایسه شده‌اند که طبق نتایج، متغیر جذابیت هدف آنلاین (بتا = ۰/۴۷۱) بیشترین سهم را در پیش‌بینی بزه‌دیدگی

شکل ۱- نمودار تحلیل مسیر برای کل دانشجویان

Fig 1- Path analysis for all students

جدول ۱۰- آثار مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای تحقیق بر ایده‌پردازی خودکشی

Table 10- Direct and indirect effects of research variables on suicidal ideation

متغیرها	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کلی
جذابیت هدف آنلاین	-	۰/۲۹	۰/۲۹
مجاورت آنلاین با متخلفان با انگیزه	-	۰/۱۹	۰/۱۹
محافظت آنلاین	-	۰/۱۲	۰/۱۲
در معرض دید متخلفان انگیزه‌دار بودن	-	۰/۰۸	۰/۰۸
بزه‌دیدگی سایبری	-	۰/۶۳	۰/۶۳
هیجانان منفی	۰/۸۶۱	-	۰/۸۶۱

همگرایی فضایی و زمانی بزهکاران احتمالی را با هدف ارتکاب جرم علیه اهداف مناسب در غیاب سرپرستان توانمند تسهیل کرده است (Miro, 2014: 1). در پژوهش حاضر، از تئوری‌های فعالیت‌های روزمره و سبک زندگی برای تبیین بزه‌دیدگی سایبری استفاده شده است. علاوه بر این، در این پژوهش بزه‌دیدگی سایبری، براساس تئوری فشار عمومی، یک محرک منفی در نظر گرفته شده است که باعث بروز هیجانان منفی در فرد می‌شود. براساس تئوری فشار عمومی، بزه‌دیدگی سایبری یک منبع فشار است و باعث ایجاد محرک منفی می‌شود که همان هیجانان منفی است و در نهایت هیجانان

جدول ۱۰ نشان‌دهنده تأثیرات مستقیم، غیرمستقیم و تأثیر کل متغیرهای مدل تحلیلی تحقیق و مبین این است که مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های تغییرات میزان ایده‌پردازی خودکشی در میان دانشجویان دانشگاه مازندران، به ترتیب متغیرهای هیجانان منفی، بزه‌دیدگی سایبری، جذابیت هدف آنلاین، مجاورت آنلاین با متخلفان با انگیزه، محافظت آنلاین و در معرض دید متخلفان انگیزه‌دار بودن است.

نتیجه و دلالت‌های سیاسی

فرضیه تئوری فعالیت‌های روزمره این بود که پست‌مدرنیته،

ملی تأثیر می‌گذارد. تغییرات ساختاری در الگوهای فعالیت روزمره، از طریق همگرایی در فضا و زمان سه عنصر حداقلی مجرمان با انگیزه، اهداف مناسب و وجودداشتن محافظان توانا (Cohen & Felson, 1979: 589)، موجب بزه‌دیدگی می‌شود. جذابیت هدف آنلاین، جذابیت هدف به‌عنوان «مطلوب بودن مادی یا نمادین افراد یا اهداف اموال برای مجرمان احتمالی و همچنین اینرسی درک شده از یک هدف در برابر رفتار غیرقانونی» توصیف شده است (Cohen et al., 1981: 508). به عبارت دیگر، ممکن است اهداف خاصی برای مجرم بالقوه جذاب‌تر باشد، ارزشی برای مجرم داشته باشد (مثلاً با ارزش یا لذت بخش باشند) یا اهداف آسانی باشند؛ مثلاً اقلام کوچک در فروشگاه راحت‌تر دزدیده می‌شوند و فرد جوان یا مسن ممکن است توانایی مقاومت در برابر حمله را نداشته باشد. برخی اطلاعات ممکن است دربارهٔ قربانی شدن (بزه‌دیدگی) آنلاین، تعقیب قربانی را به وسیلهٔ مجرم تسهیل (مانند آدرس‌های ایمیل، شناسه‌های پیام‌رسان فوری) یا فرد را به یک هدف مطلوب‌تر تبدیل کند (مثلاً پست‌کردن وضعیت رابطه، عکس‌ها، گرایش جنسی)؛ در نتیجه جذابیت فرد به‌عنوان یک هدف افزایش می‌یابد (Reynes, 2011: 1159). طبق نظر کوهن و فلسون (1979)، هرچه جذابیت هدف بیشتر باشد، احتمال قربانی شدن بیشتر خواهد بود.

طبق فرضیهٔ دوم و سوم، در معرض دید متخلفان با انگیزه بودن و مجاورت آنلاین داشتن با متخلفان انگیزه‌دار، به افزایش بزه‌دیدگی سایبری در میان دانشجویان منجر می‌شود و داده‌های تحقیق حاضر این فرضیه را تأیید کردند.

پژوهش‌های مارکوم و همکاران (2009)، بوسلر و هولت³ (2009)، انگو و پترنستر⁴ (2011)، مارکوم و همکاران (2010) نیز چنین فرضیه‌ای را تأیید می‌کنند. در دنیای واقعی، گذراندن وقت با بزه‌کاران یا مجرمان، قرارگرفتن فرد در معرض مجرمان با انگیزه را افزایش می‌دهد. ناشناس ماندن احتمالی محیط‌های مجازی ممکن است این احتمال را افزایش دهد که

منفی باعث بروز ایده‌پردازی خودکشی در فرد می‌شود. افراد وقتی در معرض منابع فشار (بزه‌دیدگی سایبری) قرار می‌گیرند، حالات عاطفی منفی را از خود نشان می‌دهند و همین حالات عاطفی منفی به بروز رفتارهای انحرافی از جمله خودکشی در فرد می‌شود. البته براساس تئوری فشار عمومی، بروز رفتارهای انحرافی در میان زنان و مردان با هم متفاوت است و زنان در مواجهه با هیجانات منفی، بیشتر رفتار خودکشانه را از خود نشان می‌دهند. طبق یافته‌ها و نتایج به دست آمده از این پژوهش نیز، دختران در مواجهه با هیجانات منفی، در مقایسه با پسران در روبه‌رو شدن با هیجانات منفی، بیشتر دچار ایده‌پردازی خودکشی می‌شوند.

در این قسمت ابتدا دربارهٔ فرضیات یک تا چهار بحث می‌شود که دلالت بر تأثیر متغیرهای مستقل (جذابیت هدف آنلاین، نبود محافظت آنلاین، مجاورت آنلاین با متخلفان انگیزه‌دار و در معرض دید متخلفان با انگیزه) بر متغیر میانجی، بزه‌دیدگی سایبری (که در اینجا متغیر وابسته در نظر گرفته شده است) دارد. در ادامه نیز، راجع به فرضیهٔ پنج می‌شود که دلالت بر تأثیر متغیر بزه‌دیدگی سایبری بر متغیر هیجانات منفی دارد. در نهایت تأثیر هیجانات منفی بر متغیر وابسته (ایده‌پردازی خودکشی) به‌صورت نظری تبیین شده است.

فرضیهٔ اول که دلالت بر تأثیر مستقیم جذابیت هدف آنلاین بر بزه‌دیدگی سایبری دارد، به‌لحاظ تجربی تأیید شد. برخی از پژوهش‌های انجام‌شده مانند پژوهش مارکوم و همکاران¹ (2010) و لوکفیلد و یار² (2016) نیز این فرضیه را تأیید کرده‌اند. همچنین یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد جذابیت هدف آنلاین در میان دانشجویان دختر، بیش از دانشجویان پسر بر بزه‌دیدگی سایبری تأثیر دارد. تئوری فعالیت‌های روزمره نشان می‌دهد سازمان‌دهی فعالیت‌های روزمره در جامعه، فرصت‌هایی را برای بزه‌دیدگی ایجاد می‌کند. به‌طور خاص، این تئوری سعی داشت توضیح دهد که چگونه تغییرات در کار، مسافرت و خانواده بر تغییرات الگوی جرائم

³ Bossler & Holt

⁴ Ngo & Paternoster

¹ Marcum et al.

² Leukfeld and Yar

یک فرد بدون ترس از انتقام، دوستان خود را در حالت آنلاین آزار می‌دهد؛ بنابراین ممکن است، مشارکت هم‌تایان در تخلفات رایانه‌ای، احتمال قربانی شدن فرد را در حالت آنلاین افزایش دهد (6: Bossler & Holt, 2009). یافته‌های این مطالعه و همچنین مطالعه مارکوم و همکاران (2010) نشان داد دانشجویانی که زمان بیشتری را صرف استفاده از اینترنت می‌کنند (به سهم خود احتمال مواجهه با یک مجرم بانگیزه را نشان می‌دهند)، بیشتر قربانی می‌شوند. به نظر می‌رسد تلاش برای توسعه برنامه‌های پیشگیری بهبود یافته است که جوانان را به کاهش استفاده از اینترنت تشویق می‌کند؛ زیرا استفاده از اینترنت بیشتر برای مقاصد آموزشی ضروری است و دانشجویان دختر و پسر از اینترنت برای ارتباط با دیگران استفاده می‌کنند. بنابراین به جای تشویق به ترک ارتباط در اینترنت، آموزش خطرات موجود در فضای مجازی و آگاهی بخشی از پتانسیل قربانی شدن در فضای مجازی مؤثرتر به نظر می‌رسد. نوجوانان و جوانانی که از اینترنت استفاده می‌کنند، باید آموزش ببینند که نه تنها در ارتباط آنلاین با افرادی شرکت کنند که آنها را می‌شناسند و بهشان اعتماد دارند، باید مراقب اطلاعات شخصی باشند که به آنها ارائه داده می‌شود (42: Marcum et al., 2010). همچنین یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد دانشجویان دختری که در معرض متخلفان بانگیزه قرار دارند، بیشتر از دانشجویان پسر دچار بزه‌دیدگی سایبری می‌شوند. علاوه بر این، جذابیت دختران در فضای آنلاین برای مجرمان بانگیزه بیشتر است و این به بزه‌دیدگی بیشتر در میان دانشجویان دختر منجر شده است. ماهیت جنسیتی ارتباطات آنلاین ممکن است بر خطر قربانی شدن تأثیر بگذارد. تحقیقات نشان می‌دهد ارتباطات آنلاین ماهیتی مردانه دارد و فرآیند برقراری ارتباط را پیچیده می‌کند. ممکن است مبادلات بین کاربران آنلاین، یک لحن خصمانه تهاجمی داشته باشد که در آن افراد سعی می‌کنند از طریق تضاد زبانی بر یکدیگر مسلط شوند. این مبادله مردانه با الگوهای ارتباطی زنانه متفاوت است، زنان از ارتباطات مؤدبانه و زبان جنسیتی استفاده می‌کنند و همین باعث می‌شود

زنان به وسیله کاربران مرد نادیده گرفته شوند، از آنها انتقاد و یا آزار و اذیت شوند؛ برای مثال زنانی که علاقه‌مند به فناوری‌اند، بیشتر میزان بالاتری از آزار و اذیت جنسی آنلاین را از سوی دیگران گزارش می‌کنند. بنابراین، جنسیت بر افرادی تأثیر می‌گذارد که برای آزار و اذیت آنلاین هدف قرار می‌گیرند. دانش کامپیوتری نیز ممکن است در جذابیت هدف نقش داشته باشد؛ زیرا یک کاربر ماهر کامپیوتر ممکن است آمادگی بیشتری برای مقابله با تهدیدات آنلاین داشته باشد. با این حال، برخی از رفتارهایی که افراد انجام می‌دهند، اعمال انحرافی‌اند که قربانی را در معرض تعداد بیشتری از مجرمان قرار می‌دهند؛ برای مثال، در دنیای واقعی زنانی که درگیر رفتارهای مجرمانه یا انحرافی نظیر مصرف مشروبات الکلی و مواد مخدر می‌شوند، بیشتر در معرض بزه‌دیدگی‌اند. تحقیقات کمی رابطه بین انحراف آنلاین و بزه‌دیدگی سایبری را بررسی کرده‌اند. گیلبو^۱ (1996) و تیلور^۲ (2003) همچنین دریافتند که هرکس کامپیوتر زن، آزار و اذیت زیادی را از سوی هرکس مرد دریافت کردند؛ بنابراین، مشارکت در تخلفات رایانه‌ای ممکن است قرار گرفتن در معرض مجرمان بانگیزه و احتمال بزه‌دیدگی را افزایش دهند (5: Bossler & Holt, 2009).

بر اساس فرضیه چهارم، وجود داشتن محافظت آنلاین بر بزه‌دیدگی سایبری، تأثیر مستقیم دارد و این فرضیه نیز در آزمون تجربی این تحقیق تأیید شد؛ یعنی با افزایش محافظت آنلاین، میزان بزه‌دیدگی سایبری کاهش پیدا می‌کند. برخی از پژوهش‌های انجام شده، مانند پژوهش رینز و همکاران^۳ (2015) و علیوردی‌نیا و قربانزاده (۱۳۹۸)، این فرضیه را تأیید کردند که افزایش محافظت آنلاین به کاهش بزه‌دیدگی سایبری منجر می‌شود، اما در برخی دیگر از پژوهش‌ها مانند تحقیق انگو و پترنستر (2011)، مارکوم و همکاران (2010)، این فرضیه تأیید نشده است. بسیاری از محققان از داده‌های قربانی شدن در سطح فردی برای درک تفاوت در خطر قربانی شدن با توجه به فعالیت‌های روزمره قربانی بالقوه

¹ Gilboa

² Taylor

³ Reyns et al.

کردند. وجود محرک‌های منفی ممکن است به پرخاشگری و موارد دیگر منجر شود (Agnew, 1992: 59). براساس تئوری فشار، هیجانات منفی ویژگی اصلی‌اند که شاید بیشترین ارتباط را با تئوری فشار دارند. براساس این تئوری، نوع فشار احتمال تجربه طیفی از هیجانات منفی را در افراد افزایش می‌دهد. این هیجانات منفی شامل ناامیدی، خشم، افسردگی و ترس است و خشم، مهم‌ترین واکنش هیجانی از دیدگاه نظریه فشار عمومی است. وقتی افراد نامایمات خود را به گردن دیگران می‌اندازند، خشم به وجود می‌آید و خشم هیجان منفی مهمی است؛ زیرا سطح آسیب‌پذیری فرد را افزایش می‌دهد و میل به انتقام‌جویی را ایجاد می‌کند. بنابراین خشم از چندین طریق بر فرد تأثیر می‌گذارد که به بزهکاری منجر می‌شود. خشم از این نظر از بسیاری از انواع دیگر تأثیرات منفی متمایز است و به همین سبب است که در تئوری فشار عمومی جایگاه ویژه‌ای دارد. توجه به این نکته مهم است که بزهکاری ممکن است در پاسخ به دیگر انواع تأثیرات منفی، مانند ناامیدی نیز رخ دهد، گرچه بزهکاری در چنین مواردی کمتر است. افرادی که هیجانات منفی بالا دارند، بسیار بیشتر از دیگران تجربه وقایع منفی را به رفتار نامناسب دیگران نسبت می‌دهند و واکنش‌های هیجانی شدیدی را نسبت به این وقایع - به‌ویژه خشم - تجربه می‌کنند و به چنین رویدادهایی به شیوه‌ای تهاجمی یا ضد اجتماعی پاسخ می‌دهند. افراد دارای هیجانات منفی بالا، واکنش‌های هیجانی شدیدتری نسبت به فشارها دارند و بیشتر در معرض مقابله با رفتارهای پرخاشگرانه و ضد اجتماعی قرار دارند. (Agnew, 1992: 59). براساس تئوری فشار، افراد در معرض محرک‌های منفی قرار می‌گیرند، برای اینکه از آنها فرار کنند و یا آنها را کاهش دهند، تلاش می‌کنند از طریق رفتارهای انحرافی (مانند مصرف الکل و مواد و یا خودکشی و....) آثار محرک منفی را خنثی کنند (Agnew, 1992: 58). طبق نظریه فشار عمومی، بزه‌دیدگی سایبری به‌عنوان یک منبع فشار، باعث ایجاد هیجانات منفی در فرد می‌شود. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد در میان دانشجویان دختر و پسر که دچار بزه‌دیدگی سایبری شدند،

استفاده کرده‌اند. فعالیت‌های روزمره به‌عنوان هر فعالیت مکرر و متداولی دیده می‌شود که نیازهای اساسی جمعیت و نیازهای فردی را تأمین می‌کند و از هر نظر ریشه‌های بیولوژیکی یا فرهنگی دارد. به‌طور خاص، محققان فعالیت‌های روزمره قربانیان را با فعالیت‌های غیر قربانی مقایسه می‌کنند تا تأثیر سبک زندگی و فعالیت‌های روزمره بر احتمال قربانی شدن را درک کنند. همچنین محققان بررسی کرده‌اند که چگونه فعالیت‌های روزمره افراد بر احتمال انواع مختلف قربانی شدن، از جمله جرائم مالی و خشونت‌آمیز تأثیر می‌گذارد (Miller, 2009: 282). طیف وسیعی از برنامه‌های کامپیوتری (مانند برنامه‌های ضد ویروس، دیوار آتش) طراحی شده‌اند تا به‌عنوان محافظ فیزیکی عمل کنند و خطر نفوذ به سیستم به‌وسیله ویروس‌ها و نرم‌افزارهای مخرب را کاهش دهند. با این حال، آنها قرار نیست با ارتباطات تهدیدآمیز مقابله کنند. مالکیت و به‌روزرسانی منظم نرم‌افزارهای محافظتی، احتمال قربانی شدن را کاهش می‌دهد؛ زیرا فرد نسبت به تهدیدات و رفتارهای مخاطره‌آمیز آنلاین آگاهی بیشتری دارد (Yar, 2005: 423). محافظت در تئوری فعالیت‌های روزمره به‌عنوان مهم‌ترین عامل در کاهش بزه‌دیدگی در نظر گرفته می‌شود و محافظت در محیط آنلاین، در برگیرنده ابعاد فیزیکی، شخصی و اجتماعی است. بر این اساس دانشجویان اقدامات حفاظتی را انجام می‌دهند. آنها با ارتقای دانش فنی، مهارت‌های رایانه‌ای و آگاهی از خطرات آنلاین قربانی شدن، آزار و اذیت سایبری را کاهش می‌دهند. همچنین برخی از محققان، تکنیک‌های دشواری‌سازی هدف آنلاین (مثلاً تنظیمات حریم خصوصی) را یک اقدام برای محافظت تعریف می‌کنند (Reyns et al., 2011). (Reyns et al., 2015)؛ بنابراین با افزایش محافظت آنلاین، میزان بزه‌دیدگی کاهش می‌یابد.

طبق فرضیه پنجم، بزه‌دیدگی سایبری بر هیجانات منفی تأثیر مثبت می‌گذارد؛ یعنی افزایش بزه‌دیدگی سایبری به افزایش هیجانات منفی در دانشجویان منجر می‌شود که این فرضیه نیز به‌لحاظ تجربی تأیید شد. برخی از پژوهش‌ها مانند تحقیق علیوردی‌نیا و ریسمانچی (۱۳۹۸) این فرضیه را تأیید

دختران بیشتر دچار هیجانات منفی می‌شوند. در واقع، شکاف جنسیتی در بزه‌دیدگی و بزهکاری تا حدی براساس انواع مختلف سویه‌هایی توضیح داده می‌شود که مردان و زنان تجربه می‌کنند. شواهد تجربی نشان می‌دهد در حالی که ممکن است زنان فشار را به‌اندازه مردان تجربه کنند، ولی مردان بیشتر از زنان نسبت به فشارها با جرم یا بزهکاری واکنش نشان می‌دهند. ممکن است دلایل مختلفی برای این پاسخ جنسیتی به فشار وجود داشته باشد. یکی از دلایل احتمالی این است که مردان به احتمال زیاد به فشارها، با «خشم» پاسخ می‌دهند. اگرچه زنان نیز عصبانی می‌شوند، خشم آنها بیشتر با افسردگی، اضطراب و دیگر هیجانات منفی همراه است (Berzina, 2010). تقریباً تمام مطالعات به این نکته پی بردند که زنان بیشتر افسرده و مضطرب می‌شوند. افسردگی بیشتر در زنان تنها این‌گونه تعیین می‌شود که زنان بیشتر از مردان، در معرض منابع فشار قرار دارند؛ بنابراین، زنان نسبت به مردان، بیشتر تمایل دارند تا به منابع فشار با افسردگی پاسخ دهند (علی‌وردی‌نیا و خاکزاد، ۱۳۹۲: ۱۱۰).

طبق فرضیه آخر، هیجانات منفی تأثیر مثبتی بر ایده‌پردازی خودکشی دارد و تأیید می‌شود. به عبارت دیگر با افزایش هیجانات منفی در میان دانشجویان، میزان ایده‌پردازی خودکشی هم افزایش پیدا می‌کند. نظریه فشار عمومی چنین استدلال می‌کند که خودکشی، تابعی از سطح فشار واردشده بر فرد و توانایی کنارآمدن با چنین فشارهایی از طریق کانال‌های قانونی است. این استدلال بیشتر به نظریه کوهن^۱ (1955) از تئوری فشار استناد می‌کند و می‌گوید افرادی که قادر به حل مشکلات خود از طریق مجاری قانونی نیستند، با استقبال بیشتری به دنبال راه‌حل‌های انحرافی‌اند، خودکشی یکی از راه‌حل‌های ممکن است (Agnew, 1992: 207). همچنین یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد دانشجویان دخترتری که هیجانات منفی دارند، نسبت به دانشجویان پسر بیشتر ایده‌پردازی خودکشی و تمایل بیشتری نیز به خودکشی دارند.

برویدی و اگنیو^۲ (1997) معتقدند که مردان و زنان انواع گوناگونی از فشار را تجربه می‌کنند که به خروجی‌های رفتاری متفاوتی از آنان منجر می‌شود، مردان بیشتر در معرض فشارهایی‌اند که این امر آنها را به سمت جرائم جدی سوق می‌دهد. اما انواع فشارهایی که بر زنان تحمیل می‌شود، به‌واسطه سطوح بالایی از کنترل اجتماعی و محدودیت‌هایی که برای زنان در ارتکاب به رفتار مجرمانه وجود دارد، موجب می‌شود این نوع فشارها زنان را به‌سوی خودتخریبی سوق دهد. همچنین، اگرچه زنان و مردان خشم را در واکنش به فشارها تجربه می‌کنند، خشم زنان بیشتر با احساساتی نظیر افسردگی، احساس گناه و شرم همراه است. چنین احساساتی احتمال وقوع جرائمی را کاهش می‌دهد که به دیگران آسیب می‌رساند، ولی در مقابل، این احساسات در میان زنان موجب رفتارهای خود آسیب رسان می‌شود (علی‌وردی‌نیا، ۱۴۰۰: ۲۷۸). نظریه فشار عمومی، روابط و هیجانات منفی را برجسته می‌کند که افراد تحت فشار را به سمت جرم سوق می‌دهد؛ در نتیجه، توصیه‌های کنترل جرم که از نظریه فشار عمومی دنبال می‌شوند نیز، نسبتاً منحصر به فردند. نظریه فشار عمومی، اهمیت فشار روان‌شناختی و رابطه‌اش را با حالات عاطفی منفی نظیر خشم برجسته می‌کند. در واقع کسانی که از عهده هیجانات منفی خود برمی‌آیند، کمتر مستعد رفتار انحرافی از جمله خودکشی‌اند؛ یعنی برنامه‌های توان‌بخشی شناختی- رفتاری که بر مهارت‌هایی مثل مدیریت خشم و حل تضاد متمرکز می‌شوند، با نظریه فشار عمومی منطبق‌اند. دلالت‌های سیاستی نظریه فشار عمومی معطوف به این است که رفتارهای انحرافی با کاهش میزان قرارگرفتن در معرض فشارها و همچنین کاهش تمایل به پاسخ‌دادن به فشارها از طریق انحراف کاهش داد. راه‌های مختلفی برای کاهش قرارگرفتن در معرض فشارها وجود دارد که برخی از آنها شامل تغییر محیط اجتماعی می‌شوند. به‌طور خاص، می‌توان فشارهایی را حذف کرد که موجب جرم می‌شوند، فشارها را تغییر داد تا کمتر به جرم منجر شوند و در نهایت اجتناب از فشارها را برای مردم

¹ Cohen

² Broidy and Agnew

علیوردی‌نیا، ا. (۱۴۰۰). خودکشی در ایران: تبیین جامعه‌شناختی ایده‌پردازی و تمایل به خودکشی در تهران، تهران: انتشارات آگاه.

علیوردی‌نیا، ا. و ریسمانچی، ن. (۱۳۹۸). تأثیر بزه‌دیدگی سنتی و سایبری بر رفتارهای انحرافی دانشجویان. راهبرد فرهنگ، ۴۵، ۱۳۰-۸۹.

علیوردی‌نیا، ا. و خاکزاد، ز. (۱۳۹۲). تبیین تفاوت‌های جنسیتی در رفتارهای انحرافی براساس نظریه فشار عمومی. جامعه‌شناسی ایران، ۱۴ (۴)، ۹۹-۱۳۷.

علیوردی‌نیا، ا. و قربانزاده، ف. (۱۳۹۸). بررسی جامعه‌شناختی بزه‌دیدگی ناشی از آزاررسانی سایبری در میان دانشجویان دانشگاه مازندران. مسائل اجتماعی ایران، ۱۰ (۱)، ۱۶۹-۱۴۵.

علیوردی‌نیا، ا. و میرزایی، س. (۱۳۹۸). دلالت‌های سیاستی نظریه‌های فشار انومی نهادی مسنر و روزنفلد و فشار عمومی اکنون در کاهش رفتارهای انحرافی دانشجویان. جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی، ۶ (۱۴)، ۳۱۷-۳۵۷.

علیوردی‌نیا، ا. و یوسفی، ن. (۱۳۹۳). تمایل به خودکشی در میان دانشجویان: آزمون تجربی نظریه فشار عمومی اگنیو. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۵ (۲)، ۸۰-۶۱.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20085745.1393.25.2.6.5>
قدم‌پور، ع.؛ شفیع‌ی، م. و حیدری راد، ح. (۱۳۹۶). بررسی رابطه مزاحمت‌های سایبری با آسیب‌پذیری روانی و افکار خودکشی در دانشجویان دختر و پسر. پژوهش در سلامت روان‌شناختی، ۱۱ (۳)، ۴۰-۲۸.

کرمانی مامازندی، ز.؛ نجفی، م. و اکبری بلوطبندگان، ا. (۱۳۹۶). مقایسه قلدری، قربانی، نزاع، اضطراب، استرس و افسردگی در دو گروه دختران با و بدون افکار خودکشی. مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۵ (۴)، ۷۹-۹۹.

میری، م.؛ رضاییان، م. و قاسمی، س.ع. (۱۴۰۱). مروری نظام‌مند بر میزان شیوع و علل خودکشی در دانش‌آموزان و دانشجویان ایرانی. مجله دانشگاه علوم پزشکی

آسان‌تر و افراد را از فشارها دور کرد. شایان ذکر است که رویارویی با فشار از طریق کار بر افراد کاهش می‌یابد. به‌طور خاص افراد با مهارت‌ها و منابع تجهیز می‌شوند تا بتوانند بهتر از فشارها دوری کنند و یا به آنها آموزش داده می‌شود تا محیط اجتماعی را به طریقی تفسیر کنند که موجب کاهش فشار «ذهنی» شود. در نهایت جرم با کاهش احتمال اینکه افراد آن را به‌عنوان شیوه مقابله با فشار انتخاب می‌کنند، کنترل می‌شود. به این ترتیب می‌توان مهارت‌ها و منابع مقابله افراد را بهبود بخشید، کمک بیشتری به افراد برای مقابله کرد، سطح کنترل اجتماعی آنها را افزایش داد، میل آنان را برای مقابله مجرمانه کاهش داد و از رویارویی آنان با موقعیت‌هایی کاست که مساعد جرم است (علیوردی‌نیا و میرزایی، ۱۳۹۸: ۳۳۱).

منابع فارسی

ایوبی، ع.؛ نظرزاده، م.؛ بیدل، ز.؛ بهرامی، ا.؛ تزوال، ج.؛ رحیمی، م. و دل پیشه، ع. (۱۳۹۲). شیوع قلدری، آسیب عمدی به خود و عوامل مرتبط با آن در دانش‌آموزان پسر دبیرستانی. اصول بهداشت روانی، ۱۵ (۱)، ۳۷۷-۳۶۸.

باختر، م. و رضاییان، م. (۱۳۹۵). شیوع افکار و اقدام به خودکشی و عوامل خطر مرتبط با آن در بین دانشجویان ایرانی: یک مطالعه مروری منظم. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۵ (۱۱)، ۱۰۶۱-۱۰۷۶.

شهبازیان، آ.؛ حسنی، ا. و رشبری دیبافر، م. (۱۳۹۸). نقش تشخیصی قلدری و هوش اخلاقی در احتمال خودکشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶: یک مطالعه توصیفی. مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، ۱۸ (۱)، ۳۰-۱۷.

علیزاده، ز.؛ جان‌بزرگی، م.؛ رسول‌زاده طباطبایی، س.ک. و فتحی آشتیانی، ع. (۱۴۰۰). بررسی ساختار عاملی اعتبار و روایی فرم فارسی مقیاس تمایل به خودکشی براساس نظریه بین فردی خودکشی در دانشجویان ایرانی. پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره، ۱۱ (۱)، ۱۱۴-۱۰۱.

Journal of Media and Communication, 1(1), 1-5.

رفسنجان، ۲۱ (۵)، ۵۷۴-۵۵۱.

- Ayubi, A., Nazarzadeh, M., & Beadle, Z. (2012). Prevalence of bullying, intentional self-harm and related factors in male high school students. *Principles of Mental Health*, 15(1), 386-377. [In Persian].
- Alizadeh Birjandi, Z., Janbozorgi, M., Rasoolzadeh Tabatabaee, S.K., & Fathi, Ashtiani, A. (2021). The factor structure, reliability, and validity of the persian version of the suicidal desire scale based on interpersonal suicide theory (IPTS) in iranian students. *Clinical Psychology Research and Counseling*, 11(1), 101-114. [In Persian].
- Bachmann, S. (2018). Epidemiology of suicide and the psychiatric perspective. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(1425), 1-23.
- Bakhtar M., & Rezaeian, M. (2021). The prevalence of suicide thoughts and attempted suicide plus their risk factors among Iranian students: A systematic review study. *Journal of Rafsanjan University Medical Science*, 15(11), 1061-1076. [In Persian].
- Bauman, S., Toomey, R., & Walker, J. (2013). Associations among bullying, cyberbullying, and suicide in high school students. *Journal of Adolescence*, 36, 341-350.
- Barrios, L., Everett, S., & Brener, N.D. (2000). Suicide Ideation among US college students associations with other injury risk behaviors. *Journal of American College Health*, 48(5), 229-233.
- Begotti, T.A., & Maran, D. (2019). Characteristics of cyberstalking behavior, consequences, and coping strategies: A cross sectional study in a sample of Italian University Students. *Future Internet*, 11(120), 1-11.
- Brailovskaia, J., Teismann, T., & Margraf, J. (2018). Cyberbullying, positive mental health and suicide ideation/behavior. *Psychiatry Research*, 267, 240-242.
- Brezina, T. (2010). *Encyclopedia of criminological theory*. SAGE Publications, Inc.
- Broidy, L., & Agnew, R. (1997). Gender and crime: A general strain theory perspective. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 3(43), 275-306.
- Bossler, A. M., & Holt, T. J. (2009). On-line activities, guardianship, and malware infection: An examination of routine activities theory. *International Journal of Cyber Criminology*, 3, 400-420.
- Carey, B. (2015). Agnew's general strain theory: Context, synopsis, and application. *University of Illinois Springfield*, 4, 1-17.
- Cénat, J., Smith, K., Hébert, M., & Derivois, D. (2019). Cybervictimization and suicidality among french undergraduate students: A mediation model. *Journal of Affective Disorders*, 249, 90-95.
- Cohen, L., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588-608.

References

- Abu-UIbeh, W., Altalhi, M., Abualigah, L., Almazroi, A., Sumari, P., & Gandomi, A., (2021). Cyberstalking victimization model using criminological theory: a systematic literature review, taxonomies, applications, tools, and validations. *Electronics*, 10(14), 1-45.
- Agnew, R.. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30(1), 47-87.
- Agnew, R., & White, H. (1992). An empirical test of general strain theory. *Criminology*, 30(4), 475-499.
- Ahlgren, B. (2015). *Cyber Stalking: Impact of gender, cyber stalker victim relationship and proximity*. Degree of Master, University of North Dakota.
- Akcil, S. (2018). *Cyberbullying-victimization, acculturative stress, and depression among international college students*. Degree of PHD, Kent State University.
- Alavi, N., Reshetukha, T., Prost, E., Antoniak, K., Patel, Ch., Sajid, S., & Groll, D. (2017). Relationship between bullying and suicidal behaviour in youth presenting to the emergency department. *Journal Can Acad Child Adolesc Psychiatry*, 26(2), 70-77.
- Alivardinia, A. (2021). *Suicide in Iran: Sociological explanation of suicide ideation and suicidality in Tehran*, Agah Publications, second edition. [In Persian].
- Alivardinia, A., & Ghorbanzadeh Siakhlerodi, F. (2019). Sociological study of victimization caused by cyber bullying among students of Mazandaran University. *Social Issues of Iran*, 10(1), 145-169. [In Persian].
- Alivardinia, A., & Khakzad, Z. (2012). Explanation of gender differences in deviant behaviors based on the general pressure theory. *Journal of Iranian Sociology*, 4(4), 137-99. [In Persian].
- Alivardinia, A., & Mirzaei, S. (2016). Explaining the attitude of students towards alcohol consumption from the perspective of rational choice theory: A study of students of the faculty of social sciences of Tehran University. *Journal of Social Studies and Research in Iran*, 5 (4), 511-538. [In Persian].
- Alivardinia, A., & Rismanchi, N. (2019). The effect of cyber and traditional victimization on students' deviant behaviors. *Cultural Strategy Quarterly*, 12(45), 97-130. [In Persian].
- Alivardinia, A., & Yousefi, N. (2014). Suicidality among Students: An experiment of agnew's general strain theory. *Applied Sociology*, 25(2), 61-80. [In Persian].
- Asanan, Z., Hussain, I. A., & Laidey, N. M. (2017). A study on cyberbullying: its forms, awareness and moral reasoning among youth. *International*

- Jang, H., Song, J., & Kima, R. (2014). Does the offline bully-victimization influence cyberbullying behavior among youths?. *Computers in Human Behavior*, 31(1), 85-93.
- John, A., Charles Glendenning, A., Marchant, A., Montgomery, P., Stewart, A., Wood, S., Lloyd, K., & Hawton, K. (2018). Self-Harm, Suicidal behaviours, and cyberbullying in children and young people: Systematic review. *Journal of Medical Internet Research*, 20(4), 1-15.
- Kermani Mamazandi, Z., Najafi, M., & Akbari Balutbangan, A. (2018). Comparison of bullying, victimization, conflict, anxiety, stress and depression in two groups of girls with and without suicidal ideation. *Women's Studies Social And Psychological*, 15(4), 79-99. [In Persian].
- Kim, S., Kimber, M., Boyle, M., & Georgiades, K., (2018). Sex differences in the association between cyberbullying victimization and mental health, substance use, and suicidal ideation in adolescents. *La Revue Canadienne de Psychiatrie*, 64(2), 126-135.
- Klomek, A.B., Sourander, A., & Gould, M., (2010). The association of suicide and bullying in childhood to young adulthood: a review of cross-sectional and longitudinal research findings. *La Revue Canadienne de Psychiatrie*, 55(5), 282-288.
- Lee, J., Abell, N., & Holmes, J., (2015). Validation of measures of cyberbullying perpetration and victimization in emerging adulthood. *Research on Social Work Practice*, 27(4), 1-12.
- Litwiller, B., & Brausch, A. (2013). Cyber bullying and physical bullying in adolescent suicide: The role of violent behavior and substance use. *Journal Youth Adolescence*, 42(5), 675-684.
- Leukfeld, E.R., & Yar, M. (2016). Applying routine activity theory to cybercrime: A theoretical and empirical analysis. *Deviant Behavior*, 37(3), 263-280.
- Marcum, C., Higgins, G., & Ricketts, M., (2009). Potential factors of online victimization of youth: An examination of adolescent online behaviors utilizing routine activity theory. *Deviant Behavior*, 31(5), 381-410.
- Marcum, C., Ricketts, M., & Higgins, G. (2010). Assessing sex experiences of online victimization: An examination of adolescent online behaviors using routine activity theory. *Criminal Justice Review*, 35(4), 412-437.
- Martinez, M.C., Delgado, B., D'iaz-Herrero, A., & Garcia-Fernandez, J.M. (2020). Relationship between Suicidal Thinking, Anxiety, Depression and Stress in University Students Who Are Victims of Cyberbullying. *Psychiatry Research*, 286(8), 1-25.
- Messias, E., Kindrick, K., & Castro, J. (2014). School bullying, cyberbullying, or both: Correlates of teen suicidality in the 2011 CDC youth risk behavior
- Cohen, L., Kluegel, J., & Land, K. (1981). Social inequality and predatory victimization: An exposition and test of a formal theory. *American Sociological Review*, 46(24), 505-524.
- Crosby, S. (2018). *The connection between cyberbullying and teenage suicide: An honors thesis*. Degree with Honors, University of Maine.
- Elgar, F., Napoletano, A., Saul, G., Dirks, M., Craig, W., Poteat, P., Holt, M., & Koenig, B. (2014). Cyberbullying victimization and mental health in adolescents and the moderating role of family dinners. *JAMA Pediatrics*, 168(11), 1015-1022.
- Escobar, J., Montoya González, L.E., Bernal, D.R., & Rodríguez, D.M. (2017). Cyberbullying and suicidal behaviour: What is the connection? About a case. *Rev Colomb Psiquiat*, 46(4), 247-251.
- Extremera, N., Quintana-Orts, C., Merida-lopez, S., & Rey, L. (2018). Cyberbullying victimization, self-esteem and suicidal ideation in adolescence. *Orginal Research*, 9(367), 1-9.
- Geel, M., Vedde, P., & Tanilon, J. (2014). Relationship between peer victimization, cyberbullying, and suicide in children and adolescents. *JAMA Pediatrics*, 168(5), 435-442.
- Ghadampour, E., Shafiei, M., & Heidarirad, H. (2017). Relationships among cyberbullying, psychological vulnerability and suicidal thoughts in female and male students. *Journal Research in Psychological Health*, 11 (3), 28-40. [In Persian].
- Gini, G., & Espelage, D. (2014). Peer victimization, "cyberbullying, and suicide risk in children and adolescents. *JAMA the Journal of the American Medical Association*, 312(5), 545-546.
- Grigore, A., & Maftai, A. (2020). Exploring the mediating roles of state and trait anxiety on the relationship between middle adolescents' cyberbullying and depression. *Children*, 7(240), 1-11.
- Groff, E.R. (2006). *Exploring the geography of routine activity theory: A spatio-temporal test using street robbery*. Degree of Doctor of Philosophy, University of Maryland.
- Guo, P. (2013). *Bullying, depression, and suicidal behaviors in adolescents: Secondary analysis of youth risk behavior survey data*. Degree of Master, University of North Carolina.
- Henry, K., Lovegrove, P., Steger, M., Chen, P., Cigularov, K., & Tomazic, R. (2013). The potential role of meaning in life in the relationship between bullying victimization and suicidal ideation. *Journal Youth Adolescence*, 43(2), 221-232.
- Hinduja, S., & Patchin, J. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide Research*, 14(3), 206-221.
- Iranzoo, B., Buelgab, S., Cavab, M., & Ortega-Barón, J. (2019). Cyberbullying, psychosocial adjustment, and suicidal ideation in adolescence. *Psychosocial Intervention*, 28(2), 75-81.

- activity theory as it applies to online forms of victimization. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 32(2), 148–168.
- Rose, Ch. A., & Tynes, B. (2015). Longitudinal associations between cybervictimization and mental health among us adolescents. *Journal Adolesc Health*, 57(3), 1-19.
- Sampasa-Kanyinga, H., Roumeliotis, P., & Xu, H. (2014). Associations between cyberbullying and school bullying victimization and suicidal ideation, plans and attempts among canadian schoolchildren. *Plos One*, 9(7), 1-9.
- Shahbaziyan Khonigh. A., Hasani, O., & Rashbari Dibafar, M..(2019). Discriminative role of bullying and moral intelligence in suicide probability among high school students of sanandaj city in the 2017 - 2018 academic year: a descriptive study. *J Rafsanjan Univ Med Sci*, 18 (1): 17 -30. [In Persian].
- Shayo, F., & Lawala, P..(2019). Does bullying predict suicidal behaviors among in-school adolescents? a crosssectional finding from tanzania as an example of a low-income country. *ABMC Psychiatry*, 19(400), 1-6.
- Stewart-Tufescu, A., Salmon, S., Taillieu, T., Fortier, J., & Afifi, T. (2021). Victimization experiences and mental health outcomes among grades 7 to 12 students in manitoba, Canada. *International Journal of Bullying Prevention*, 3(1), 1-12.
- Vaillancourt, T., Faris, R., & Mishna, F. (2016). Cyberbullying in children and youth: implications for health and clinical practice. *The Canadian Journal of Psychiatry /La Revue Canadienne de Psychiatrie*, 62(6), 368-373.
- Wick, E., Nagoshi, C., Basham, R., Jordan, C., Kim, Y., Nguyen, A.P., & Lehmann, P. (2017). Patterns of cyber harassment and perpetration among college students in the united states: A test of routine activities theory. *International Journal of Cyber Criminology*, 11(1), 24-38.
- Wright, M. F. (2016). Cybervictimization and substance use among adolescents: The moderation of perceived social support. *Journal of Social Work Practice in the Addictions*, 16(1-2), 93cial.
- Wright, M., & Wachs, S. (2020). Adolescents' cyber victimization: The influence of technologies, gender, and gender stereotype traits. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(4), 1-11.
- Yar, M. (2005). The novelty of 'cybercrime' an assessment in light of routine activity theory. *European Journal of Criminology*, 2(4), 407-427.
- Yu, C.h., Xie, Q., Lin, S., Liang, W., Guodong., N., Yangang, W., & Jianping, L. C. (2020).. Cyberbullying victimization and non-suicidal self-injurious behavior among chinese adolescents: School engagement as a mediator and sensation seeking as a moderator..*Orginal Researc*, 11, 1-9..
- survey. *Compr Psychiatry*, 55(5), 1063–1068.
- Miller, J. M. (2009). *21st century criminology a reference handbook*. USA: SAGE.Publications.
- Miri. M., Rezaeian, M., & Ghasemi, S. A. (2022). Prevalence of suicidal ideation, suicidal action, and related risk factors in iranian school and university students: A systematic review study. *J Rafsanjan Univ Med Sci*, 21 (05): 551-74. [In Persian].
- Miro, F. (2014). The encyclopedia of theoretical criminology online. *Blackwell Publishing*, 1-7.
- Mitzener, K.D. (2011). *Perceptions of syberbullying from secondary school*. PhD degree, Texas University.
- Ngo, F.T., & Paternoster, R. (2011). Cybercrime victimization: An examination of Individual and Situational level factors. *International Journal of Cyber Criminology*, 5(1), 773–793.
- Nguyen, H.T.L., Nakamura, K., Seino, K., & Thang, V. (2020). Relationships among cyberbullying, parental attitudes, self-harm and suicidal behavior among adolescents: Results from a school-based survey in vietnam. *BMC Public Health*, 20(476), 1-9.
- Nock, M., Borges, G., Bromet, E., Cha, Ch., Kessler, R., & Lee, S..(2008). Suicide and suicidal behavior. *Epidemiologic Reviews*, 30(1), 133-154.
- Nutter, K. (2021). Examining cyberstalking victimization using routine activities and lifestyle-routine activities theories: A critical literature review. *The Mid-Southern Journal of Criminal Justice*, 2(1), 1-23.
- Paullet, K., Rota, D., & Swan, T.h. (2009). Cyber stalking: An exploratory study of students at a mid-atlantic university. *Issues in Information Systems*, 10 (2), 640-649.
- Peng, Z.h., Brunstein Klomek, A., Li, L., Su, X., Sillanmäki, L., Chudal, R., & Sourander, A. (2019). Associations between chinese adolescents subjected to traditional and cyberbullying and suicidal ideation, self-harm and suicide attempts. *BMC Psychiatry*, 19(324), 1-8.
- Prihadi, K., Ling Hui, Y., Chua, M., & Chang, C., (2019). Cyber-victimization and perceived depression: serial mediation of self-esteem and learned-helplessness. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 8(4), 563-574.
- Reveley, K. (2017). *It's been devastating: an interpretative phenomenological analysis of the experience of being cyberstalked*. Degree of Professional Doctorate, University of East London.
- Reyns, B., Henson, B., & Fisher, B. (2011). Being pursued online: applying cyberlifestyle–routine activities theory to cyberstalking victimization. *Criminal Justice and Behavior*, 38 (11), 1149-1169.
- Reyns, B., Henson, B., & Fisher, B. (2016). Guardians of the cyber galaxy: an empirical and theoretical analysis of the guardianship concept from routine